

1 parlamentt. aismi
1 sosialidemokratia

Kirjoitus
141.8
Bernstein

Dykyajan ajankylymykklia

Parlamentarismi ja Sosialidemokratia

Kirjoittanut

Edward Bernstein

—□□—

Saklasta suomennanut

J. R. Kari

—□□—

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

1290645328

Oulusla,
Sanomalehtiofouuskunta Kansan Tahto i. I.

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

Oulusia 1909,
Pohjanmaan Työväen Oluuskirjapainosta r. l.

Sofialismi ja parlamentarismi ennen Ranskan vallankumousta.

Ellemme ota lukuun feodaliajan utopistista sofi-
 alismia, joka useimmiten oli enemmän porvarillista kuin
 proletarista olevien olojen aatteellista vastustusta, on
 nousemaa sofi-alismia käsittelevä kirjallisuus suurel-
 la osalla kapitalistisen porvarikunnan valtiollisten ihan-
 teitten armostelua, käsitäten siten myöskin parlamen-
 tarismin, joka oli tällä aikakaudella tunnettu ja mahdolli-
 nen ainoastaan omistavien luokkien valtakainona. Seit-
 semännentoista vuosijadan Englannin vallankumoukses-
 sa tapaamme jo Levellerin radikaalisen kansanpuolueen,
 jolla tosin ei ollut eikä voinutkaan olla proletarista luon-
 neita, vaan jonka kannattajina oli käsityöläisiä ja talon-
 poikia, taistelemassa parlamentin ja parlamentin sota-
 joukon valtaa vastaan ja ehdottavan toteutettavaksi
 „kansanjopimus“-nimisen juorakanjäänäen-
 tyyksen perustuvan hallitusmuodon. Ja itse kansan-
 jopimuksessa, tässä Rousseauin yhteiskuntasopimuksen
 edeltäjässä asetetaan parlamentti sellaisten määrähsten
 alaiseksi — edustajain vuosittain uudistuva valitsemi-
 nen; kielto, ettei saa kuulua kahteen peräkkäiseen parla-
 mentiin, ammattia harjoittavain asianajajain sulke-
 minen parlamentista — jotka kaikki tarkoittivat maaditun

kansanvaltaisen äänioikeuden yhteydessä riistää parla-
 mentilta mahdollisimman paljon luokkaedustuksen luon-
 netta, joten se ei enää olisi ei-feodalistien maanomistajien
 ja porvarikunnan liittoa edustava laitos. Vielä huo-
 nommin käy parlamentin todellisten „levellerien“ kom-
 munististen lahjojen kirjallisuudessa. Siellä puhutaan
 melkein yksinomaan vain „vilpistelevästä parlamentis-
 ta“ ja vastustetaan sitä mitä jyrkimmin. Tämän lah-
 jon johtajan Gerard Windstanleyn utopiassa nimeltä
 „Law of Freedom as a Platform“ on tosin
 myöskin parlamentti, mutta siltä on kaikissa suhteissa
 riistetty luokkavallan harjoittamiseen välttämättömät
 aineelliset edellytykset: sen tehtävät muistuttavat enem-
 män senaatin tehtäviä. Kun huomattiin mahdottomaksi
 toteuttaa Levellerien waltioollisia uudistuksia ja todellisten
 levellerien kommunistisia suunnitelmia, saarnasivat
 fiveefarit, johon liikkeeseen kumpikin mainittu virtaus
 yhtyi, tähdellistä pidättäytymistä waltioollista valtaa tar-
 koittavasta puoluetistelusta; ohje, jota heidän oli san-
 gen helppo noudattaa sentähden, että laki määräsi parla-
 menttiin pääsyn ehdoksi waltiofirmon 39 uskonkappaleen
 tunnustamisen. Josjakin määräsä on „Dee an n“
 kirjoittajan Harringtonin waltioollisia ehdotuksia pidettä-
 vä Englannin wallankumouksuuden parlamenttia was-
 tustavaan kirjallisuuteen kuuluvina, kun niissä waadi-
 taan, että kansan päättävä yhdyshunkta on jyrkästi ero-
 tettawa neuvottelevasta ja että omistamattomille kan-
 sanluokille on edellisessä turvattawa vastaawan luokka-
 waalijärjestelmän avulla kerta kaikkiaan enemmistö¹⁾.

¹⁾ Omistamattomain ja omistawain luokkien tuli walita erif-
 seen, mutta edellisillä tuli olla 600, jälkimäisillä ainoastaan 450
 edustajaa. Rajana oli 100 punnan wuositulot.

Royalististen sanomalehtien hyökkäyksiä parlamenttia vastaan voidaan tässä sitävastoin ottaa lukuun yhtä vähän kuin Cromwellin ja hänen kannattajainsa armostelua parlamentista.

Englannin parlamentarismi pääsi tähteen kukoistukseensa vasta vuoden 1688 vallankumouksen jälkeen. Makuoneelle vuoden 1669 „Bill of Rights'ssä“ (oikeuksien laissa) taatut etuoikeudet yhteydessä parlamenttikausien jatkamisen kanssa seitsentuotijiksi, joka päätettiin viimeksi vuonna 1716, auttoivat nykijän järjestelmän kehittymistä, jonka mukaan kaikki suurta puoluetta vaihtelevat vallassa ja virkojen jaossa ja joka on siitä saakka ollut jonkunmoisena takeena henkilökohtaiseen hallitusjuuntaan taantumista vastaan. Samoin taaksi vuonna 1711 lähtäntöön otettu ja vasta vuonna 1858 poistettu rajoitus vaalikelpoisuuden parlamenttiin ainoastaan sellaisille henkilöille, jotka omistavat kaupungeissa ainakin 300 punnan ja maalla 600 punnan vuosituloja vastaavan omaisuuden, joten parlamentti muodostui ylipäin kymmenentuhannen jäsenten kokoukseksi tai hienon maailman suureksi klubiksi. Nuori Boltaire näki sen tässä valmiissa muodossaan kahdeksanentoista vuosijadan kaikkikymmenluvun lopulla ja kuwaili sitä kirjoittamisjaan „Lettres sur les Anglaises“ Ranskan porwaristolle mitä loistavimmilla wäreillä. Kaikkikymmentä vuotta myöhemmin se sai tieteellisen puolustajan ja Montesquieu'sta, joka asetti teoksessaan „Esprit des Loix“ Englannin waltiolliset laitokset hallitusmuodon ihanteeksi ja ylisti Englantia itseään „maailman wapaimmaksi maaksi yksin tafawallatfin lukuunotettuna“. Montesquieu wastustaa tässä Harringtonia, jota hän syhyttää siitä, että hän oli tuskalla foettanut luoda haaweellista Chalkedonia, waikka hänellä

oli Byzanz filmien edessä. Tuo Bourdeaurin tuomioistuimen puheenjohtaja ei näy tietäneen, että Harringtonin kirjoitukset, jotka Toland oli kahdeksannentoista vuosijadan alussa toimittanut ranskalaisille ja jotka väsymättömästi vaatiessaan valtiollisten laitosten riippuvaisuutta yhteiskunnallisista laitoksista olivat pyhyvästi vaikuttaneet Ranskan kirjallisuuteen, joten näemme niiden vaikutuksen jälkiä vielä suuren vallankumouksen valtiotäännöissä, olivat syntyneet aikana, jolloin ihailemanja „Byzanz“ vasta oli syntymässä. Politikona Montesquieu muutoin pukee näkyviin silloisen Ranskan tuomioistuinten hengen, joita myöskin kutsuttiin parlamentiksi ja jotka olivat alituisesti riidassa kuningasvaltan kanssa. Voltairen synnyttämä englantilaisen olojen ihaileminen kehittyi hänen kauttansa huippuunsa. Raikasta Englannin ja Ranskan välisestä kauppa- ja siirtomaapolitiikasta vastakkaisuudesta huolimatta tuli Englannista ja sen valtiotäännöstä Ranskan nousuvan porwarikunnan valtiollinen Jerusalemi, kunnes tämä „englantilaismielisyys“ sai R o u s s e a u s s a vaarallisen vastustajan.

Rousseau asettaa „yhteiskuntasopimuksessaan“ Montesquieun ihailmaa vallan jakamisperiaatetta vastaan jakamattoman ja muuttumattoman kansanjurverinitetin aatteen. Jokaisesta valtiosta tulee pitää s o p i m u k s e e n perustuvana; vaikka se ei perustuisikaan nimenomaan julkilaujuttuun, niin perustuu se kuitenkin äänettömään sopimukseen. Tämä sopimus määrää koko kansan jurverinitetin kaikkien hallitusten läluolelle. Hallituksen ja kansan välillä ei ole mitään hallitusvaltasopimusta, jonka kautta kansa luovuttaisi korkeimman valtanja, jokin hallitus on vain välittäjä, jurverenin valtuutettu, jamanlainen kuin parlamentin jäsenet joiden toiminta

tarvitsee vahvistusta kansan taholta. Englantilainen vapaus on harhaluuloa. Englannin kansa „on vapaa ainoastaan sinä päivänä, jolloin se valitsee edustajansa, kaiten muun ajan se on parlamentin orja“. Valtiollinen edustusjärjestelmä on itse asiassa ainoastaan feodaliajan väärhyksien jäännös.

Tieten tai tietämättään Rousseau ryhtyy tässä esiteltyksensä edustamaan uudelleen englantilaisten lebellerien ajatussuuntaan, jonka hän pukee yleisempään, silloisessa Ranskassa käytetyn väittelyn muotoon. Siinä kuuluu filosofiensa kaikuna lebellerien valitukset „parlamentin tyranniudesta“, kansan edustajista, jotka „ovat päässeet sumerenitetin makuun ja kohottuansa tavallisen palvelijapiirin yläpuolelle tahtovat nyt tulla herroiksi ja kehittyä tyranneiksi“ („agitatorien“ Allenin, Serbyn ja Sheppardin kirjeet kenraali Fairfaxille, Cromwellille ja Skipponille huhtikuussa 1647). Tunnettua on, kuinka vilkkaan myötätuntoisuuden hän saavutti Ranskassa. „Anglomania“, englantilaismielisyys oli luonnollisesti joutunut pois muodista, kun yhteiskuntasopimuksen julkaisun aikana (1762) käytiin parhaallaan jotaa Englannin kanssa. Sitäpäitji oli vuosikausia kestänyt katkera taistelu Pariisin parlamentin ja hallitusten välillä saattanut tyhjyyksien korkeimman valtiollisen vallan harjoittajasta polttavaksi. Yhteiskunnallinen arvostelu saa yhä selvenmän kommunistisen piirteen, valtiollinen taas kallistuu yhä enemmän kansanvaltaisuuteen. M a b l y oli jo ennen Rousseausta kirjoituksessaan valtion kansalaisen oikeuksista ja velvollisuudesta (1758) antanut lordi Stanhopen huutaa kuninkaalle: „Kuka sinä olet? Ranska ei kuulu sinulle, sinä kuulut Ranskalle, sinä olet sen palvelija, sen profuriisti, sen liikkeen hoitaja“. Pariisin parlamentista taas sanotaan tuon kuului-

jan kommunistin samassa kirjoituksessa: „Woi milord, milord, jospa olisitte nähnyt kuten minä läheltä nämä herrat, jos olisitte keskustellut näiden walittujen isien kanssa, jotka ovat todellisia rosmojoukkojen johtajia, jospa tietäisitte, kuinka kaikki, mikä ei ole jonkenilaisista, on mädäntynyt, jospa tietäisitte, kuinka ne, jotka ovat jonkenilaisia, pyrkivät ainoastaan yhteen päämäärään: maksattaakseen itselleen paljon, jospa tietäisitte, kuinka taipuvaisia tuomarimme ovat turhamielisyydestään huolimatta luottamaan suuriin herroihin ja kuinka helposti nämä voivat kohteliaisuudella johdattaa heidät harhaan!

Djottakaa minulle se juosio, että uskotte minua, milord, näiltä pieniltä ihmisiltä ei ole mitään toivotta-
misja.“

Wielä jyrkempää puhetapaa käyttää *L i n q u e t* wuosikymmentä myöhemmin. Mutta hänen arwostelultaan puuttuu praktillisista käytäntöä samoin kuin *Wablyn* ja monien muitten samanmielisten kirjailijain. He vastustawat sitä, mikä waista on tulewa, ja heidän positiwiset ehdotuksensa ovat sen mukaan samoin kuin itse *Rousseaun*in ristiriitaisia jopa taantumuksellisia¹⁾.

1) Wäitös, että Englannin kansa on vapaa ainoastaan sinä päivänä, jolloin se walitsee parlamentin, mutta aina muulloin orja, on kotoisin Englannin waltiollisesta kirjallisuudesta, ja siinä onkin koko joukon perää, kun parlamentin waaleissa wallitfi korkeasensus. Mutta siitä tuli kaksimielinen puheparssi, jos sitä käytettiin *Rousseaun* sille antamassa laajasssa merkityksessä. Samoin on monien muiden kuuluisaksi tulleiden waltiollisten taistelusanojen laita. Ei ainoastaan laeista ja oikeuksista woida sanoa, että niissä on „järki mielettömyyttä“, „hyvä työ fidutusta.“

Dinquet ylistää vanhaa feodaliwaltaa, ja tuo muutoin niin huvittava Mably pitää silmällä jotenkin surullista agrarikommunismia sanoessaan aikansa portvarien vapaudesta, että se on vain voima murtaa kahleensa antautakseen uuden herran alamaiseksi.

Sofialismi ja parlamentarismi Ranskan vallankumouksessa.

Kuva muuttui toiseksi samalla hetkellä, jolloin yleinen säätykokous oli tullut koolle ja muodostunut kansalliskokoukseksi. Eräs ensimmäisiä, jotka asettivat kansan suverenitetin Rousjeaun tarkoittamassa merkityksessä voimaan tähän yhdyshuntaan nähden, oli S. B. M a r a t. Hän vastustaa toimittamansa „Publiisite Parisien“ lehden ensimmäisessä numerossa jo mitä iyrkimmin kassikamarijärjestelmää ja kuninkaan oikeutta lykätä asia tois-taiseksi. Tällainen oikeus lakiajäättävän yhdyshunnan päätöksiin nähden kuuluu ainoastaan kansalle eikä kenellekään muulle. Mutta kun B é t i o n, sittemmin girondisti, ehdottaa kansalliskokouksessa lyhyesti, että kuninkaan kielto-oikeuden sijaan olisi asetettava välitön kansanäänestys, ei Marat tahdo kuullakaan tästä laitoksesta. Samoin kuin Robespierre, joka vastustaa kamarissa Pé-tionin ehdotusta, haluaa hänkin vallankumouksellisista valiokuntaa, jonka tulisi ohjata kansa ehdinkoajan ylitse homin ja tämän yhteydessä olevien kansalliskokouksen ryhmien juonitteluja vastaan. Ranskaa ei ole jätettävä kiihthneitten ja fokeitten joukkojen anarkian eikä liioin fowin monilufuisten kokousten anarkian valtaan“. Samaa juuntaan Robespierre lausui istunnossa yhyshun-

11 päivänä 1789: „minä jätän kunnan kansalaisten mielikuvituksen kuvailtavaksi kaiken sen viivohyksen, epävarmuuden ja leivottomuuden, jota mielipiteitten eroavaisuus tämän suuren yksinvallan eri osissa synnyttäisi, sekä ne mahdollisuudet, joita yksinvaltias voisi käyttää tässä hajaannuksessa ja siitä johtuvassa anarkiasa hyökkäykseen kohottaakseen valta-asemansa lakiasäättävän vallan raunioille.“

Pétion puolestaan oli vedonnut siihen, että Englannissa ja Amerikassa on ainoastaan harvoja työntekijöitä, jotka eivät olisi selvillä kamarin keskusteluista eivätkä osaisi puhua niistä. „Missä vapaus nostaa vähänkin päätänsä, näette hirmuvallan ikeen alla kiusattujen ihmisten innokkaasti koettavan saada selville oikeutensa. Heidän jokapäiväisen keskustelunsa esineeksi tulee kaikki, mikä koskee maan hallintoa, kaikki, mikä voi vaikuttaa heidän omaan kohtaloonsa, he lukevat valtioselviä lehtiä, he tahtovat tietää, mitä tapahtuu... Minäkätähden tahdomme siis pitää tietämättömyhdesjäsä niitä, jotka ovat olleet niin kovaosaisia, että ovat siihen vajonneet? Minäkätähden edelleenkin kättäää hyödyksemme tätä tilaa salataksemme heidän oikeutensa?... Kansaan vetoaminen on vaikuttavin keino jouduttamaan hengen valitusta“.

Laujesjaan tämän oli Pétion vielä jakamattoman kansanpuolueen jäsen. Tämä mielipiteitten eroavaisuus Robespierren kanssa ilmaisi kuitenkin jo silloinkin sen syvän halkeaman, joka myöhemmin erotti hänet ja muut girondistit Robespierren puolueesta. Kun olosuhteitten vaikuttamat muutokset otetaan huomioon, on se itse asiassa sama vastakohta, joka Englannin vallankumouksessa ilmestyi toiselta puolen Cromwellin ja toiselta levellerien ja Quinto-monarkistien välillä ja myö-

hemmin toijelta puolen blanquilaiſten ja Louis Blancin juuntaisten ſoſialidemokratien välillä. Arveluttavaa on merkitä ſitä jollakin taistelujanalla kuten antoritarismi ja liberalismi, revolutionarismi ja doktrinarismi, koſka joka kerta erilaiſet oloſuhteet tekevät toijen tai toijen näistä ſanoista ſopimattomaksi. Mikä jollakin aikakaudella oli doktrinäriſtä, voi toijella aikakaudella olla aiwan apporttiſta ja päin waſtoin. Cromwelliſja eſim. huomaamme taipumuksia turwata ſaawutetut uudistukset kaiſkien ſattumain waralle, waikkapa äärimmäijen waſiwallankin keinoilla, ſoſialisiteiſja taas halua pääſtä waſiwalla wälttään mahdoliſimman pian järjestettyihin oikeuſoloihin. Wiimemainittu voi määrätjiſjä oloiſja olla mahdoton, ſaattamalla ſamalla itje wallankumouſjen työtä waaraan, toijisja oloiſja taas ſe on warmin keinojen turwaamiſekſi. Kaiſki riippuu täſſä maan yleijestä kehitykſeſtä. Werrattuna Cromwelliin, Englannin wallankumouſjen juurimpaan waltiomieheen, jonka ſoſialiſet pyrkimykſet oliwat kauttaaltaan maanomijaain ja warakkaan keſkiluokan kannalla, oliwat kanſanwaltaiſet lewellerit politiſasja kauttaaltaan doktrinäreja. Heidän etewin johtajansa pelkäämätön ja kaunopuhelias John Dilburne uſein epäkäytännöllinen muodoliſen oikeuden ſiihkoilja. Robeſpierre ja girondistiin välillä kyyhmys jo läy mutkalliſemmaksi. Girmuhallitusta woitiin puolustaa jonkun aikaa, mutta Robeſpierre ei woinut ſaattaa ſitä loppuun, waan ſe hynnytti itjeſtään taantumukſen. Tämä ei kuitenkaan eſtänyt ſitä, että oja niistä henkilöistä, jotka oliwat waſtustaneet Robeſpierreä hänen diktaturinſja tähden, luuliwat woitwanſja hänen ſorrutuaan luoda kanſanwaltaiſen radikalismin uudelleen ſamanlaiſilla keinoilla. Näihin kuului myöſkin taſa-arwoiſten ſalaliiton johtaja Gracchus Babeuf.

Hän kirjoitti helmikuun 28 p:nä 1796 ystävänsä Badsonille: „Lunnustan tänään julkisesti, että luulen katso-
neeni sekä wallankumouksellista hirmuhallitusta että
myöskin Robespierrea, Saint Justia ja muita liian syn-
kin silmin. Minä luulen, että heidän diktatorinen wal-
tansa oli pirullisen hyvä ajatus.“ Tasa-arvoisten sala-
liitto on tulos tästä Babeufin kääntymisestä terroris-
miin, joka ei muutoin ensinkään vastustanut Babeufin
humanisia tunteita.

Sosialismi ja kommunismi ovat alusta alkaen olleet
oppeina sangen vähän taipuvaisia käyttämään väkival-
taa. Sillä se on vastoin niiden humanista sitouhettua.
Kaikille kommunisteille ominaista on vahva taipumus
objektiviisuuteen, puolustamaan oikeusperiaat-
teita, jotka jäästävät yksilöitä mahdollisimman paljon ja
johdistuvat oloja sekä laitoksia vastaan. Niinpä näemme
Babeufin wallankumouksen alussa, jolloin hän jo suosi
kommunistisia aatteita ja vihasi synvästi kaikkia ylimys-
valtaajia laitoksia, eräässä heinäkuun 25 p:nä 1789 wai-
molleen kirjoittamassaan kirjeessä enemmän surkuttele-
wan kuin kiittävän Foulonin ja Berthierin telotusta
kansajoukossa. „Woi, kuinka pahaa minulle teki tämä
ilo“, sanotaan siinä. „Minä tunsin tyydytystä ja olin
kumminkin samalla tyytymätön. Minä käsitan, että kansa
itse käyttää oikeutta, minä hyväksyn tämän oikeudenkäy-
tön, jos se tyytyn saattamaan syhliset wahingottomiksi,
mutta voisiko se nyhään olla ilman julmuuksia?“ Tämä
on ideologisesti johdettuun sosialismiin alkuaan niin
sanoakseni elimellisesti liittyvä tunne. Niinpä näemme
myöskin wallankumouksessa melkein kaikkien sosialistisia
aatteita kannattavain kirjailijain ja politikojen vastus-
tawan hirmuvaltaa, kun taas emme hirmuwallan mies-
ten joukosta löydä ainoatakaan muuta sosialistia kuin

Saint Justin. Wasta therniidoristien wastawallanku-
 mous synnyttää toisenlaisen mielialan. Kanjanjoukkojen
 oikeuksien riistämisen ja waltiotilusten tuhlaamisen syn-
 nittämä wiha houkutteli nyt sosialistit ajettumaan omis-
 tawain jalaliiton wastapainoksi omistamattomain sala-
 liiton ja wastustamaan ylhäältä tulewaa hirmuhallitusta
 alhaalta tulewalla. Tämä pukeutuu tähteen muotoonja
 taja-arwoisten jalaliitossa toukokuun 8 p. 1796. Toiselta
 puolen nähtävät Napoleonin myöhemmin toimeenpane-
 mat kanjanäänestykset ja niiden waltawa konjuliwaltaa
 ja feijariutta puolustawa enemmistö wahwistaneen radi-
 kalisten wallankumouksellisten kaikki epäilykset wälittö-
 mään kanjanäänestykseen nähden. Napoleonin mame-
 lutiparlamentin waltiosääntö ja uudistetun kuningas-
 funnan tawattoman korkea waalisenjus kamariin esämät
 edes ajattelemasta hyödyllistä työtä lafiasäätämissä yh-
 dnystunnissa. Sosialisteille jää jäljelle ainoastaan wallit-
 sewan järjestyksen wäkiwaltaiesta kumoamista tarfoittawa
 jalaliittolaiistoiminta tai rauhallinen, waltiollijista puo-
 lueriidoista mahdollisimman erilläänpysyiwä oppien lewit-
 täminen ja kokeilu. Edellinen pyrintö johtaa karbanoris-
 min kautta blanquilaijuuteen, jota futjutaan ensimmäisellä
 asteella wielä babeufilaijuudeksi, koska se johtuu Babeu-
 fista, toinen taas hankkii useimmille Saint-Simonin ja
 Fourierin oppilaille turwapaikan. Kummallakin puo-
 lella kun foetetaan parlamenttipuolueiden taisteluisista
 erillään pysyneinä leimata parlamentarisen toiminnan
 periaatteelliseksi hylkäämiseksi sen sijaan, että sen olisi
 julistettu johtuwan ainoastaan yhteiskunnallisen kehityk-
 sen kysymättömyydestä ja waalijärjestelmän ylimys-
 waltaiesta luonteesta. Mutta kummallakin puolella jäi-
 lhy pohjawirtaus, josta on myötätuntoinen waalisenjusen

poistamista tarkoittavalle liikkeelle ja auttaa sitä toisinaan mahdollisuuden mukaan. Se käy sitä vahvemmaksi, kuta enemmän juuttumus parlamentin turmelusta vastaan kasvaa porwarifunintuuden aikana.

Robert Owenin ja Chartismin suhde parlamentarismiin.

Taloudellisessa suhteessa paljoo korkeammalla kannalla olevassa Englannissa oli sillävälin syntynyt char-
tistien liike toisella ja owenilaisten sosialis-
tien sekkäammattihdistysliike toisella puo-
len. Ensiksi mainitun suoranaishana tarfoitusperänä oli
yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden hankkimi-
nen. Sen muut päämäärät olivat sosialistisia, waikka sillä
ei ollutfaa mitään erithijesti sosialistista ohjelmaa ja
waikka muutamatsen johtajat toisinaan innoikkaasti kan-
nattivat kaikenlaisia pikkuporwarillisia uudistusehdotuf-
sia, kuten pikkutilojen luomista ja muuta sellaista. Nämä
simuliikkeet johtuivat osaksi asianomaisien johtajain syn-
typerästä (waikutuswaltainen Feargus O'Connor oli
irlantilainen asianajaja), mutta etupäässä siitä tosiasias-
ta, että kapitalismi oli Englannissa jo juurtunut niin
lujaan, että se osjotti yhden yön kuluesä toimeenpanta-
wan kommunistisen lumouksen haaweilun jokaiselle hii-
kankin arwosteluyhijelle toiwottomaksi mielikuvituf-
seksi, kun taas kuntien ja parlamentin waaleja kosketat
rajoitukset riistiwät sosialisteilta kaiken mahdollisuuden
järjestelmänmukaishen, thöntekijäin luokfaktuja välittö-
mästi tarfoittamaan waltioolliseen uudistustyhöhön. Tär-

kein riita chartistein keskuudessa koski sitä, onko äänioikeutta yhä uudelleen koetettava vallottaa u l k o n a i s e n w ä k i w a l l a n atvulla, wai onko tyhdyttävä rauhalliseen propagandaan, joka rajoitus jo sisälji tilapäisen yhteistoiminnan porwarillis-radikalisten ainesten kanssa. Chartistit kuluttivat suuren osan woimaansa tätä taktiilista kysymystä koskemaan riitaan, jolloin kummaltakin puolen usein teeskenneltiin suurempaa yksipuolisuutta, kuin todellisuudessa oltiin. Tämä ei kumminkaan ollut heidän lopullisen tappionsa pääasiallinen syy, waan enemmän seurausilmiö. Paljoa tuhoavammasi käwi chartisille se seikka, että äänioikeus Englannissa oli vuoden 1832 waaliuudistuksen jälkeen melkoista laajempi kuin äänioikeus Ranskan kamariin¹⁾ ja että parlamentarismissa oli Englannissa paljoa hywemmät juuret kansallisesja elämässä, että siellä oli paljoa suurempi walta, se oli paljoa joustawammin järjestetty ja siten myöskin paljoa wastustuskykyisempi ulkonaisia hyökkäyksiä vastaan kuin Ranskan kamarijärjestelmä. Ensiksi mainituksja suhteessa toteutuwat ne sanat, jotka chartismin innoitas edelläkävijä „T h e B o o r M a n ' s G u a r d i a n“ (Röyhän puolustaja) kirjoitti kewäällä 1831 julkaistun Grey-Russel ministeristön uudistusehdotuksen johdosta, josta sitten tuli vuoden 1832 äänioikeusreformilaki: „*Me toiwomme ja odotamme, että tämä uudistusehdotus ei tule hwyäkshytki* — — — sillä se on melkoisesti hidastuttawa

1) Heinäk. wallankumous Ranskassa lisäji walitsijat 140,000:sta ainoastaan 200,000:teen, kun koko asukasmäärä oli 32 milj.; vuoden 1832 uudistus Englannissa, jossa oli ainoastaan 24 milj. asukasta, lisäji walitsijain luvun heti 400,000:sta 656,000:een ja myöhemmin 1,300,000:teen. Tämä waalioikeuden ero jätetään usein huomioonottamatta, kun Englannin waltioollista historiaa yhdeksännelätoista wuosijadalla verrataan Ranskan samanaikuiheen waltioolliseen historiaan.

todellisen uudistuksen edistystä. Se crottaa keskiluokat pitkästi aikaa laajojen kansankerrosten rinnalta ja tähtyy myöntää, että tämä olisi juuri tappio. Sillä kun he taistelevat yhdessä heitä molempia koskevan asian puolesta, voivat he antaa valituksillensa sen julkisuuden, jota kansa ei voi." (Maaliskuun 12 p. 1831). Vuoden 1832 uudistusehdotuksen hyväksymisestä olisin seurauksena, että 34 vuotta kului, ennenkuin äänioikeutta laajennettiin niin määrässä, että työntekijän oma edustus kävi mahdolliseksi, vaikka sekin oli aluksi tylläkin puutteellinen.

Siihen saakka voi Englannin sosialistien keskuudessa tuskin olla wafawaa tyshymystä siitä onko parlamentariiseen työhön otettava osaa wai ei, sillä siihen puuttui toteuttamisen ensimmäinen edellytys, awoin owi. Toinen tyshymys oli, maksoiko yleensä waiwan taistella owen amaamiseksi ja mitä niiden työntekijäin, joilla jo oli äänioikeus, oli waaleissa tehtävä äänillä. Robert Owen ja ujeimmat hänen kannattajansa asettuivat tässä juhteessa wihamieliselle kannalle waltiolliseen toimintaan nähden. Waikka Owen oli itse kerran (1819) ollut ehdokkaana parlamenttiwaaleissa ja waikka hän elämänsä ehtoolla (1851) toisen kerran aikoi asettua ehdokkaaksi, wastusti hän johtajana sangen jyrkästi sosialistien osanottoa waltiollisiin taisteluihin. Hänen mielestään ne wain wieroittivat työntekijät henkisen ja siweellisen kaswatuksen sekä taloudellisen järjestämisen suuresta tehtävästä. Hän opetti ja hänen kannattajansa toistivat, että työntekijöille on aiwan saman tekewä, mikä puolue on ohjauksissa; yhteiskunnan waltiollinen uudestajnythminen ei ole wälttämätöntä, waan sen siweellinen ja taloudellinen uudistaminen. Kun tämä on saatu aikaan, niin waltiollinen uudistus seuraa itsestään, ilman siweellistä ja taloudellista uudestajnythmistä on wiimemainittu

ainoastaan petosta. Tämä käjityskanta oli wallalla eritijisesti Owenin oppien lewittämistä warten perustetuisja yhdistyhksisjä, Owenin kannattajain järjestämisiä fulutus- ja tuotanto-ösuuskunnissa, ja ne saiwat puoleleen sangen suuren osan Englanin ammattihhdisthsmiehiä sen jälkeen kuin vuoden 1834 suuri wallankumouksellinen laffoliite, joka oli saanut itse Oweninkin hetkeksi uskomaan wälittömästi tapahtumaan yhteiskunnalliseen kumoukseen, oli jäänyt tuloksitta.

Ommärtääksemme tämän tähtyh meidän ottaa huomioon, kuinka tawattoman alhainen Englannin thöntekijain suurten joukkojen siwisthys ja siweellinen kanta silloin mielä itse asiassa oli. Englannissa ei ollut koulu-pakkoa eikä koululakia. Wasta vuoden 1867 äänioikeus-uudistuksen jälkeen Englannin pormarikunta päätti tunnustauseella „*N a w w e m u s t e d u c a d e o u r m a s t e r s*“ ryhtyä tehokkaiisiin toimenpiteisiin tällä alalla. Siihen saakka oli kansan siwisthittäminen ollut wapaahetoisten järjestöjen ja yhstihisen yritteliäisyyshsalun asiana, ja wähaien hywän ohella tehtiin silloin paljon pahaa, mikäli kansa ei kstwanut thkänään ilman kouluopetusta. nopeasti syntyneitten teollisuuskeskufkujen surfeat asunto-olot myöskin puolestaan alensiwat kansanjoukkojen siweellistä kantaa. Tässä voidaan tähdellä shyllä puhua furjistikumijesta joka juhteessa. Toiselta puolen oli englantilaisilla thöntekijöillä tähdellinen yhdisthymis-, kokuontumis- ja puhewapaus, leimaweroa lukuunottamatta myöskin painowapaus ja liittoutumiswapautta niin paljon, kuin teollisuusthöwäestön järjestöt silloisella kehityskannallaan tarwitjimat. Siten heiltä puuttui suuresjä määrin se paino, joka woi hengen jännithswoiman kiihottajana tasoitaa wähitellen suurimmankin kstwatuskujen puutteen. Kun otetaan tämä huomioon ja kun

Samalla muistetaan, minkälaisiin hurjiin juomingeihin ja tappeluihin waalitaistelut silloin useimmiten johtivat, niin voidaan ainakin käsittää, minkätähden henkisesti korkealla kannalla olewat työntekijät olivat wälinpitämättömiä äänioikeuden laajentamisesta heidän luokkaansa käsittämäksi, jopa toisinaan suorastaan w a s t u s t i w a t k i n s i t ä. Samoinhan tapahtui Sakssakin usein vielä kuusikymmenluvulla, ja jama on uudistuma muuallakin määrättyllä siwistyskannalla, waikka olemmekin sillä wälin saaneet jhwästi tuntea sitä, mikä englantilaisilta puuttui, hleisen äänioikeuden suurta kasvattawaa waiikutusta.¹⁾

---

¹⁾ Englannin suhteen on otettava huomioon, että salainen äänestys on siellä ollut käytännönsä wasta wuodesta 1872 alkaen, ja silloinkin se toteutettiin ainoastaan kokeeksi kahdeksaksi wuodeksi. Wuosijatoja käytetty julkinen äänestys oli niin juurtunut mieliin, että useat eiwät woineet kuwitellakaan waaleja ilman sitä. Jos äänestys olisi jäännyt awonaiseksi, niin olisi kansanjoukkojen tietämättömyys tehnyt äänioikeuden laajennuksen epäilyttämäksi kokeeksi.

Marxin teoria joukkojen oikeudesta parlamentarismiin.

Mainitsimme äsken, että parlamentti on syvältä juurtunut Englannin kansalliseen elämään. Tämä tarvitsee lähempää selitystä. Tosiasia on, että vaikka mainitsmamme äänioikeuden rajoitukset varasivat parlamentin ainoastaan varakkaille luokille, ei se ollut laitoksena vastenmielinen Englannin kansan keskuudessa. Radikaalisissa piireissä oli tosin usein iwailltu sitä, että ei ole wähääkään eroa noilla kummallakin suurella puolueella, jotka taistelivat parlamentissa wallesta ja joiden johdo oli aivan yhtä rahawaltaista. Mutta nämä puolueet eivät kumminkaan olleet luokkapuolueita niin ahtaassa merkityksessä, että niissä ei olisi ollut tilaa myöskin uusien aatetten edustajille. Englannin parlamentin jalaisena woimana on tähän saakka ollut ensiksikin se, että parlamenttia todella määrää hallituksen ja toiseksi se, että tämänpäiwäinen wastustuspuolue woi olla ja tavallisesti onkin tulewa hallituspuolue. Mina on luonnollisesti ollut edustajia ja toisinaan edustajaryhmiäkin, jotka ovat edustaneet jähkää myöntymättömyyttä. Mutta Englannin parlamentarismien koneisto ei ole edullinen „kolmannelle puolueelle“ tai, kuten siitä mieliihywällä käytetty nimiths kuuluu, „waltiollisille ismaelilaisille“. Ennem-

min tai myöhemmin näiden tähtyh joko liittyä tai alistua jompaankumpaan suureen puolueeseen. Trikoisajaman ehdotonta jäilyttämistä ei pidetä riippumattomuuden merkinä, vaan doktrinäriisen itsepäisyyden ja pakon ilmauksena. Kun suuret puolueet tietävät, että he voivat milloin tahansa tulla hallitukseen, lievenee heidän puolue- ja luokkahenkensä kansallista kokonaisuutta tarvoittavaksi pyrkimykseksi. Vaikka he eivät tässä voikaan päästä valitsijainsa yhteiskunnallisen ryhmittymisen kulloinkin määräämään rajojen ylitse, niin tämä pyrkimys antaa heille kumminkin alituisen kehityskäynnön luonteen, tekee heidät alttiiksi uusille wirtauksille, mikäli nämä ulottuvat sywemmälle, kun hetken tapahtumain luomaan mielialaan. Wapaamielisesssä eli whig-puolueessa oli näin ollut jo kauan aikaa laita, ja vuoden 1832 äänioikeusreformi teki sen aiwan wälttämättömäksi myöskin wanhoilliselle eli tory-puolueelle, kuten warsinkin Disraeli sille myöhemmin opetti. Päinwastoin kuin whig, joka on erään radikalisen osan kanssa kehittänyt vapaamieliseksi puolueeksi, jonka periaatteena on yhteiskuntalaitoksen tarpeita vastaawat uudistukset, on tory-puolue yhä wieläkin peritthjen laitosten puolue, mutta se koettaa antaa näille laitoksille laajemman sijäillon. Samalla kun whig-puolue on pitemmän aikaa jowittanut uudistuksensa wasta nyt tähteen waltioolliseen waltaan kohonneitten laajojen porwariferrosten tarpeita wastaawiksi, toisin janoen kun se ei ole ulottanut niitä loitomalle kuin kapitalismin machesteroppi jallii, owat toryt olleet walmiita myönthmään muutamiin thöntekijäin taloudellisiin vaatimuksiin, kuten warsinkin thöwäen suojeluslain jäädäntö. Edellijet owat yhtehdesjä erään thöwäestön osan kanssa wajemman jiwustan kautta, joka waatii kaikkien kansan elintarpeita kallistuttawien wero-

jen poistamista, jälkimäiset taas ovat toisen thöväestön osan kansja yhteydessä Nuor-Englantinsa kautta, ja sensuomuurista huolimatta saatuttawat radikalijemmat ajanvirtaukset vastakaikua parlamentisja. Kun jottkut kysymykset ovat toistaiseksi tulleet ratkaistuiksi esitetään toiselta samoin kuin toiseltakin puolen uusia, sillävälän josjakin määräsja kysymyheitä uudistusehdotuksia. Kun tämä ei voi tapahtua ilman suurta melua, joka yleensä on parlamentarismin erinomainen keino saada minkä vähäpätöisyyden milloinkin näyttämään tärkeältä, voidaan suurten joukkojen huomio sitä helpommin vetää pois parlamentin ulkopuolella vaikuttavista puoluerhyhmistä. Sillä vaikka parlamenttimyöly jauhaakin hitaasti, jauhaa se kumminkin, ja parlamentin puhujalawan sankari on myöskin joukkokokousten sankari ulkona maaseudulla.

Ranskassa voi kommunisti *Armand Barbès* huhtikuun 2 p. 1849 sanoa waloikeudelle: „Mutta mitä on kansjan suvereniteti? Työkalu, wälifappale sen päämäärän toteuttamiseksi, joka on todella suvereni. Kaikkien yhteiskunnallisten toimenpiteitten tulisi tarkoittaa tätä päämäärää, kaikki, jotka eivät sitä tee, ovat rikoksellisia. Jos nyt Ranskan ylewämielinen kansja, jonka tarkoitusperänä — kufapa woisi sitä kieltää? — on laakkaamatta toteuttaa todellista ja tähdellistä tasa-arwoisuutta, eikä lähteä walloittamaan maailmaa, kuten wanha kapitolinilainen kaupunki, jos se tätä tehdesjään kohtaiji jonkun wallan, joka tahtoiji pakottaa kansjan pyhymään nykijesjä eriarwoisuuden tilassa, niin eikö tottelewaisuus todellista suwerinia kohtaan waatiji, että kapinoitjewa walta on joko pakotettava palautumaan welwollisuuksiinsa tai häwitettävä wäkiwallasalla? Tämän welwollisuuden täytti Parijin kansja toukokuun 31 päivänä 1793, kun se ajoi girondistien johtajat kamarista. Enkä minä epäileiji täyttää

jamanlaista welvollisuutta enkä tarttua ajeihin kokousta vastaan, joka yleisen äänioikeuden sille myöntämästä arvovallasta huolimatta mielisuojiolla antaisi Ludwig Filipin kahdenjadan francin walitsijain muodostaman kamarin wetää itseänsä lokaan. Tältä kannalta katsoen minun funnioitukseni, sen myönnän, ei ollut juurempi nykhyisin 900 edustajan kokousta kohtaan kuin tuota toista yksitoistamiehistä kokousta kohtaan, joka hallitji tasawaltaa helmikuun 24 päivästä toukokuun 4 päivään."

Siten wallankumouksen „Buhard". Samaa katsantokantaa edusti silloin Saksassa Karl Marx, luonnollisesti toisin janoin kuin Barbe. Kun radikalijet Berlinin klubin kannattajat piirittiwät Breussin kansalliskokouksen syyskuussa 1848 jaattaakseen oikeiston ja keskipuolueen edustajain tietoon repäisewällä tavalla epäsuosionsa, ja kun itse radikalijet Berlinin sanomalehdetkin esittiwät tämän wallankumouksellisten mielenajotusten vaikutuksen kamarin päätökseen himmennetyssä walossä, esitti Marx päinwastoin mielihyväällä „Neue Rheinische Zeitung" lehdesssä tosiasiassa, että kansanjoukkojen uhkaawa kähtös oli todella vaikuttanut edustajiin.

Hän kirjoittaa syyskuun 16 päivänä: „Kansanwaltaiisten kansanjoukkojen oikeus siweellisesti vaikuttaa läsnäolollaan perustuslakia säätäwien kokousten kantaan on wanha wallankumouksellinen kansanoikeus, jota on jälkeen Englannin ja Ranskan wallankumouksen tähtynyt noudattaa kaikkina myrskhyisinä aikoina. Tätä oikeutta jaa historia kiittää melkein kaikista näiden kokousten ratkaisewista askeleista." Ja helmikuun 9 päivänä 1849 hän janoo puolustuspuheessaan Kölnin walaoikeuden edessä: „Kansalliskokouksella ei sellaisenaan ole mitään oikeuksia, kansa on sille wain luowuttanut omien oikeuksienja puolustamisen. Jos se ei tähtä tätä tehtäväänsä,

niin se sammuu. Kansä itse astuu silloin henkilökohtaisesti näkymölle ja toimii omalla tähtivaltaisuudellaan. Jos kansalliskokous esimerkiksi olisi myhth wilpilliselle hallitukselle, niin tähtyisi kansan ajaa pois molemmat, sekä hallitus että kansalliskokous."

Tällainen puhe ei ollut enää silloisessa Englannissa mahdollinen. Parlamentin wäkimaltainen hajoittamisajatus oli jyrkemmänkin chartistin mielestä näyttänyt kauhealta. On tunnettua, mikä kohtalon alaiseksi joutui pelkkä suunnitelman, että parlamentti olisi joukkomielensotuksilla pakotettava hyväksymään anomuksen yleisestä äänioikeudesta. Se synnytti pääkaupungin portwarillisisä ja pikkuportwarillisisä kansanluokisja niin woiakkaan äkillisen wastaliikkeen, että se kiventhi melkein kirkolliseksi juhlauskueeksi. Minakaan ei ole kuultu mitään siitä, että parlamentti antoi ampua Westminster palatsin eteen ilmestyneitä työntekijöitä ja hakata sotilaiden heitä ruoskilla.

Margin puolustamaa kansanjoukkojen oikeutta saada „siweellisesti“ waiikuttaa parlamentin kantaan on muuten koetettu toteuttaa Englannin wallankumouksessa parlamenttihöfkähksessä heinäkuun 26 päivänä maltillisten taholta radikaaleja vastaan. Sitä seurasi tosin parlamentin „puhdistaminen“ Cromwellin armeijan avulla, mutta wallankumouksellinen sotilasdiktatuuri jai asiain kehityksessä yhä enemmän wastawallankumouksellisia piirteitä kunnes Monk Cromwellin kuoleman jälkeen kehitti wastawallankumouksen huippuunsa palauttaesjaan yksinwallan. Kun wallankumoukselliset kansajoukot ryhtyiwät Ranskan wallankumouksessa „siweellisesti“ waiikutamaan kansan edustajiin, oli siitä seurauksena järjestyksen ystäväin samanlaisia yrityksiä ja wihdoin neuwoskamarin „puhdistuksia“ sotawäen avulla, kunnes Napoleon Bonaparte

viimeisen tällaisen puhdistuksen jälkeen — Fructidor
 kuun 18 p. w. 5 (syyskuun 4 p. 1797) — Brumairen 18
 päivänä vuonna 8 (marraskuun 9 p. 1799) pani toimeen
 neuvostunnan tähdellisen poislakainun. Waikka siis
 pääkaupungin vallankumoukselliset joukot — sillä ne
 muodostavat sen kansan, joka tässä harjoittaa edustajain
 valvontaa — epäilemättä voivat ratkaijwina hetkinä
 estää kamarin juonittelun ja tehdä tehottomaksi päättä-
 mättömyyden ja petoksen lamauttawan vaikutuksen, niin
 riippuu aina sängen paljon olosuhteista, ei tämä lääke
 synnytä perästäpäin suurempia wammoja kuin ne, joita
 sen tuli parantaa. Otettakoon huomioon, että Marx on
 aina waatinut kansantwaltaisille kansajoukoille tätä wai-
 kutusoikeutta ainoastaan perustuslakia säätä-
 wiin kokouksiin nähden ja julistanut sen wälttä-
 mättömäksi „myrskynä aikoina“. Waikka
 Marx samassa kirjoituksessa edelleen esittää kansallisko-
 foukselle waaditun „neuwotteluwapauden“ sijällyksettö-
 mäksi lörpöttelyksi, koska paino-, puhe- ja kokoontumiswa-
 paus, asestetun wallan olemassaolo, kruunu, tuomiois-
 tuin waikuttivat myöskin neuwotteluwapauteen, niin
 sijältyh edelliisiin kuitenkin tosiasiallisesti se tunnustus,
 että tämän oikeuden kätöfelpoisuus riippuu määrätis-
 tä seikoista: Barbes sitawastoin muuttaa tämän poikkeus-
 tapauksia warten waaditun oikeuden kaikkina aikoina
 woimassaolewaksi opinkappaleeksi, kategoriseksi imperati-
 weksi. Hän todistaa siten ansainneensa hänelle annetun
 liifanimen „Bahard“. Päinwastoin kuin Blanqui,
 jota hän wihaa petturina, tai ainakin paljoa suurem-
 massa määräsä kuin tämä, kuului Barbes henkisesti
 menneeeseen aikaan, oli vallankumouksen romantiko, wai-
 ka hän usfoi olewanja vallankumouksellinen.

Porvarillisen parlamentarismien voima yhdeksännellätoista vuosisadalla.

Se tehtävä, joka sijälthi vastakohtiin, vallankumous — parlamentarismi, ei ollut vuoden 1848 sosialisteille helppo, melkein kaikki he katkaisivatkin hampaansa siihen ryhtyessään. Sosialistinen propaganda oli viime vuosina ennen helmikuun vallankumouksen puhkeamista kohonnut tavattoman korkealle. Kaikki näyttivät muuttuneen sosialisteiksi. Warsinkin Ranskassa ja sen pääkaupungissa Pariisissa oli ilmakehä aivan täynnä sosialismia, kaikki uneksivat pian tapahtuvasta yhteiskunnallisesta uudestahntymisestä. „Me olimme varmasti warkuutettuja“, sanoi Bakunin noin kolmekymmentä vuotta myöhemmin liikutettuna Benoit Malonille, tarkoittaen kirjailijain, oppineitten ja taiteilijain maailmaa Pariisissa, „että elämme wanhan sivistyksen viimeisiä päiviä ja että yhdenvertaisten waltakunta on syntymässä. Minoastaan harwat woivat warkustaa Pariisin sosialistis-wallankumouksellisista henkeä. Tavallisesti riitti kahden kuukauden oleskelu Pariisissa tekemään sosialistista wallankumouksellisen“. Ja myöskin Marx sekä Engels julistiwat vuoden 1847 lopulla kommunistisessa manifestissa, että Saksa wietti „porvarillisen wallankumouksen aattoa“, joka woi köyhälistön silloiseen kehityskantaan katsoen ja

europalaisen sivistyksen kehittyneisiin edellytysiin nähdessä olla ainoastaan välitön alkunähtös proletarijeen vallankumoukseen". Muut sosialistit ajattelivat ja puhuivat samoin.

Silloin puhalsi helmi- ja maaliskuussa vallankumouksen myrsky läpi Europan. Valtaistuimia kufistui tai niiden kaikki liitteet rapisivat, koko vanha järjestys nähti joutuneen vastustamattoman pöörremyrskyn käsiin, joka oli siitä pian juoriutuma. Mutta kun ensimmäinen myrskynpuuska asettui, huomattiin kaikkialla parlamentteja, joissa oli musertava enemmistö vanhan porwarillisen järjestyksen kannattajia kaikissa eri miwahduksissa, huolimatta siitä, mikälaisen äänioikeuden perustuksella ne olivat luodut. Olivatko nämä siis tunnustettavat ajan hengen laillisiksi edustajiksi? Oliko niiden päätöksiä siis pidettävä tämän hengen ilmauksina? Tai eivätkö ne olleet ainoastaan sijällisesti jo kuolleen aikakauden kummitelemia jätteitä, äkillisten waalien sekajoron tuotteita, joihin kansa ei vielä ollut ehtinyt kyllin perehtyä? Ja jos todella niin oli, niin eikö ollut juorastaan rikos antaa sellaisien parlamenttien esteettömästi ratkaista kansojen elinkysymyksiä? Ja vielä enempi eikö ollut yleensä mielettömyyttä jättää kansojen kohtalo, joka olisi ollut niiden walppaan ja toimintawoimaisen waliojoukon ratkaistava, hidasten ja wälinpitämättömän suuren joukon määrättäväksi.

On selvää, että kaikkien sosialistien ja kehittyneiden uudistajain täytyi asettaa ratkaistavakseen tämantapaisia kysymyksiä. Niihin voitiin vastata eri tavalla. Ensimmäinen näytti olevan lähellä se otaksuma, että vallankumouksen jatkuminen tai uudistuminen oli jatkawa joukkojen herätystä siinä määrässä, että se waltaisi yhä enemmän myöskin takapajulla olevia seutuja, joten vastustus kä-

wiji tältä taholta yhä heikommaksi. Tämä näytti sitä warmemmalta, jos hallituskoneisto voitiin määrättyllä hetkellä saada kokonaan vallankumouksellisiin käsiin siten, että vallankumouksilife pakotettaisiin yhä radikalimpiin toimenpiteisiin yhtenäisesti järjestettyjen alituisesti kiihottawien mielenosotusten kautta.

Ruten jo edellä on ojetettu, suosiivat tätä käsityskantaa Ranskassa warjinkin kommunistiset vallankumoukselliset, jotka polwentuivat Babeufista, Saksassa taas hieman lievemmäsjä muodossa kommunistiliiton johtawat jäsenet — Marx ja hänen taistelutoverinsa. Friedrich Engels kuuwa Marxin teokseen „Vuokkataistelut Ranskassa 1848—1850“ kirjoittamassaan alkulauseessa niitä historiallisia edellytyksiä, jotka he silloin asettivat perustukseksi. Hän ojettaa ensin, että kaikki tähänastiset vallankumoukset olivat olleet vähemmistön vallankumouksia wallanalaisiin kansanluokkiin verraten, mutta sellaiisten vähemmistöjen, jotka taloudellisen kehityksen nojalla muodostivat valtaan kykenewän ja kutsutun luokan. Samoin hän näyttää, että milloin enemmistöt ryhtywät auttamaan, asettuivat ne joko tieteen tai tietämättä tämän vähemmistön palveluksean ja että woittanut puolue hajautui tavallisesti ensimäisten woittojen jälkeen, jolloin toinen jyrkempi siwusta tahtoj mennä ja menikin yksitystapauksissa kauemmas kuin toinen, mutta joutui sitten alakynteen maltillisemmän siwustan kanssa, joten sen ohimenevä woitto oli wain auttanut ensiksimainittujen saawuttamien woittojen lujittamista. Sitten hän jatkaa:

„Kaikeissa uudemman ajan vallankumouksissa seitsemännentoista wuosisadan suuresta englantilaisesta vallankumouksesta alkaen, ilmestywät nämä samat piirteet, jotka nähtävät erottamattomasti liittymän jokaiseen

wallankumoukselliseen taisteluun. Ne näyttävät soveltuvan myöskin köyhälistön vapauttamista tarkoittaviin taisteluihin, soveltuwan sitä paremmin, kun juuri vuonna 1848 ne ihmiset voitiin laskea, jotka edes jossakin määrin hymäršiwät, miltä taholta tätä vapauttamista oli etsittävä. Proletarijat joukot olivat yksin Pariisissa,kin vielä voiton jälkeenkin aivan epäselvillä siitä, mille tielle oli lähdettävä. Ja kumminkin liike oli silloin waisomainen, äkillinen, kufistamaton. Eikö tämä ollut juuri se asema, missä wallankumouksen tähtyisi onnistua? Se oli tosin vähemmistön johtama, mutta ei tällä kertaa vähemmistön eduksi, waan enemmistön suoranaiseksi parhaaksi. Jos suuret kansanjoukot voitiin kaikissa pitempiaikaisissa wallankumouksissa niin helposti saada pelkkien uskottawain kuvittelujen kautta eteenpäin tunteutuwain vähemmistöjen puolelle, niin kuinka he wastustaisiwat aatteita, jotka olivat warjainaisia heijastuksia heidän taloudellisesta asemastaan ja selwiä, järjestymisiä ilmaisuja heidän tarpeistaan, joita he eiwät itse vielä hymärtäneet, waan ainoastaan epämääräisesti tunsiwat? Tämä joukkojen wallankumouksellinen mieliala oli tosin melkein aina ja useimmiten sangen pian wäsihtynyt, jopa fääntynyt aivan wastakkaisiksiin heti, kun haawekuwa oli häipynyt ja pettymys astunut sijaan. Mutta täsihän ei ollut kshymys kuvitteluiista, waan suuren enemmistön omien warjainisten harrastusten toteuttamisesta, etujen, jotka tosin eiwät vielä silloin olleet tälle suurelle enemmistölle suinkaan selwillä, waan jotka kylläkin pian tulisiwat wakuuttawan hawaannon perusteella selwicki sitä mukaa kuin niitä käytännössä toteutettaisiin. Ja jos nyt sen lisäksi, kuten Marx on ojtannut teoksensa Kolmannessa luvussa, vuoden 1848 „sojalisesta“ wallankumouksesta syntyneen portwarillisen tasawallan kehitys kes-

fitti vuoden 1850 alusja todellisen hallintowallan suuren porwarikunnan käsiin, joka sen lisäksi oli yksinwallan puolustaja, ja jos kaikki muut yhteiskuntaluokat, talonpojat kuten pikkuporwaritkin, olivat ryhmittyneet köyhälistön ympärille sillä tavalla, että yhteisen voiton jälkeen tähtäisi ratkaisewan tekijän muodostua kokemuksen kautta viijastuneesta köyhälistöstä eikä heistä — niin eikö silloin ollut kaikki edellytykset siihen, että vähemmistön wallankumous voi muuttua enemmistön wallankumoukseksi?”

Tämä oli se edellytys, joka silloin määräsi Ranskan ja Saksan wallankumouksellisten kommunistien toiminnan. „Mutta se oli“, jatkaa Engels edelleen, „väärä. Historia on vuoden 1848 jälkeen toteutuneen taloudellisen wallankumouksen kautta osottanut, että taloudellinen kehitys Europan mannermaalla ei ollut vielä silloin läheskään kypjä kapitalistisen tuotannon poistamiseen“. Tämä on epäilemättä oikein, ja niin kauan kuin täten on, ei myöskään voida ajatella porwarillisen parlamentarismin poistamista. Itse Marxin ja Engelsin pettyminen tässä suhteessa on sitä huomattawampaa, kun juuri he ovat siihen aikaan moneen kertaan sangen terävästi tuoneet esiin mannermaan maiden takapajulla olevan taloudellisen kehityksen. Siitä huolimatta on heidän melkein kaikkien silloisten julkaisujensa loppufertauksena välittömästi odotettawissa olewa wallankumouksen uudistuminen, joka on sijällisten taistelujen pitkän sarjan kautta saattawa köyhälistön voittoon. „Ranskan työväenluokan wallankumouksellinen nouseminen, maailman jota — siinä vuoden 1849 ohjelman sijältö — — Pariisista uhkaa jo punainen tasawalta“, — sanotaan „Neue Rheinische Zeitung“ lehden jäähyväisnumerossa toukokuun 19 p. 1849. Kommunistiliiton keskusviraston waati-

muksesja maaliskuulta 1850, jonka Mary oli kirjoittanut, sanotaan lopuksi: „Jos Saksan työntekijät eivät voi päästä valtaan eivätkä saada luokkaetujansa toteutetuksi, käymättä pitemmän vallankumouksellisen kehityksen läwitse, niin he tällä kertaa ainakin tietävät, että tämän odotettavissa olevan vallankumouksellisen näytöksen ensimmäinen nähtös jattuu yhteen heidän oman luokkansa välittömän Ranskan ja a w utetun woiton kanssa, joka jouduttaa sitä suuressa määrässä — — —. Heidän taisteluhuutonaan tulee olla: *wallankumous pyhjäkäji!*” Samoin Maryn kirjoittama mainitun yhdyksunnan vaatimus syyskuulta 1850 päättyi sanoihin: „keskusvirasto vaatii kaikkia liiton jäseniä mitä suurimpaan toimintaan juuri nyt, jolloin olosuhteet ovat niin kireät, että uuden vallankumouksen puhkeaminen ei voi viipyä kauan.” Tämän käsitykskannan mukaisesti näemmekin Maryn tähän aikaan ilomielin tervehtivän jokaista jotaan viittaavaa sekaannusta. Teoksessaan „Suokkataistelut” näemme hänen jo Ranskaan nähden walittavan ulkotojen sekautumisen puutetta turmiolliseksi vallankumouksen asialle. Hän kirjoittaa: „tasawallalla ei siis ollut mitään kansallista vihollista, ei mitään suuremmoisia ristiiriitoja ulkoasioissa, jotka hynnnyttävät toimintakykyä, jouduttawat vallankumouksellisia tapahtumia, pakottawat tilapäisen hallituksen eteenpäin tai heittävät sen yli laidan — — —. Tasawallalla ei ollut mitään ulkonaista eikä sijällistä vastarintaa. Siten se joutuu aseettomaksi”. Ja „New York Tribune”-lehdelle itämaaisesta kysymyksestä kirjoittamissaan kirjeissä hän osottaa wain halveksimista Englannin liberalien silloisille rauhanpyrinnöille ja kertoo sijällisellä tynnywäisyhdellä eräästä heinäkuun 7 päivänä 1853 Halifaxissa pidetystä suuresta

Kokouksesta, jossa hänen hyvä ystävänsä chartistijohtaja Ernest Jones oli vapaamielisiä vastaan saanut toimeen päätöksen, „joka kehotti kansaa sotaan ja julisti, että r a u h a o n r i k o s niin kauan kuin vapautta ei ole saavutettu“. Kaksi vuotta myöhemmin, huhtikuun 10 p. 1855 hän kirjoittaa sillä välin syntyneestä itämaaisesta sodasta, että tämä sota „on synnyttävä ja sen sen tähtyy synnyttää tapahtumia, jotka saavat köyhälistöluokan kokenevänsi jälleen valloittamaan kesäkuun taistelussa 1848 menetetyt asemat eikä ainoastaan Ranskassa, vaan koko keski-Euroopassa, Englanti siihen luettuna. — Ranskassa tähtyy jokaisen uuden vallankumouksen myrskyn saada työväenluokka ennemmin tai myöhemmin valtaan, ja Englannissa kehittyvät asiat nopeasti samalle kannalle.“

Tästä näkyy, kuinka suuressa määrässä vuosien 1792—1794 perinnäisuskko vielä oli Marxin ajatuksen vallassa. Sitä suuremmalla halveksimisella hän puhuikin mainituksa kirjeessään parlamentarisista tapahtumista, ja kuitenkin se oli sama Marx, joka oli vuoden 1850 alussa kirjoittanut, että „Parisin köyhälistön vaatimukset, mikäli ne ulottuivat porwarillista tasavaltaa loitomalle, eivät voineet vuonna 1848 saada muuta muotoa, kuin Durenburgin sumumaisen“, että Ranskan työväenluokka ei ollut vielä sillä kannalla että se olisi voinut löytää vallankumouksellisen toiminnan sisällöksen ja ainekset omasta asemastaan, että se oli vielä kokenemätön toteuttamaan omaa vallankumoustaansa, että teollisuusväestön taistelu teollisuutta harjoittavaa porwarikuntaa vastaan Ranskassa, oli vasta osittainen tosiasia, joka ei helmikuun päivien jälkeen voinut antaa vallankumoukselle kansallista sisältöä“. Ja muutamia vuosia myöhemmin hän sanoo samoissa kirjoituksissa että mannermaan järjestyspuolueitten juonittelut eivät voi antaa

aihetta uuteen vallankumoukseen, vaan että ne päinvas-
ioin ovat mahdollisia ainoastaan siitä syystä, „että olo-
jen perustus oli hetkellisesti niin warmä ja, mitä taantu-
mus ei tiedä, niin porwarillinen. Siihen kilpis-
tyivät kaikki porwarillista kehitystä ehkäisewät taantu-
musyritykset yhtä warmaan kuin demokratien kaikki
siweellinen suuttumus ja kaikki henkewät julistukset”.
Historia on ojottanut, ettei liikepula eikä sen aiheuttama
vallankumous, jota Mary odotti, woinut muuttaa näitä
hänen jattuwasti kumaamiaan oloja siinä määräsä, että
siitä olisi woinut syntyä työwäenluokan lopullinen voitto.

Yhtä teräwästi kuin Mary oli hänen jyrkästi vastus-
tamaja P r o u d h o n jo kewällä 1848 esittänyt murros-
ajan porwarillisen luonteen. Hän kirjoittaa huhtikuun
29 päivänä „R e p r é s e n t a n t d u P e u p l e”-lehdes-
sä: „wuoden 1848 vallankumous, taloudellinen walan-
kumous, on porwarillisin, mitä woi olla. Se on työpaja,
konttori, talous, kassa — runottomimpia asioita maail-
masä — — —. Luoton ja waihdon järjestäminen, tuo-
tannon lisääminen, menekin kartuttaminen, talousosuus-
kuntien uusien muotojen määrääminen — kaikki tämä ei
sowi yhteen vuoden 1793 mielialan kansä. Meidän täy-
tyy joko hywällä tai pahalla suostua olemaan poroporwa-
reita”. Mutta Proudhon wastusti päinwastoin kuin
Mary jota-aitomuksia, ollen tässä, jos niin tahdotaan sa-
noa, täydellinen „poroporwari”. Niinpä hän taisteli
sozialististen vallankumouksellisten yrityksiä vastaan,
kun nämä koettivat sodan tai ulkoesioiden ristiriidan
avulla saada kotoiselle vallankumoukselle w. mia. Hän
wastusti mainitusä lehdesä niitä mielenosoituksia, joita
flubit olivat järjestäneet toukokuun 15 päiväksi Puolan
puolesta ja jotka päättyivät siihen, että kansä tunkeutui
kamariin ja saattoi wastawallankumouksellisen mielialan

kehittymään huippuunsa. „Minä en usko“, janoo hän kirjoittamissaan vallankumouksen tunnustuksissa, „että Ranska lewottomana onnettomasta köyhälistön kysymyksestä, joka ei woinut, ei tahtonut eikä saanut tietää lykkäystä, olisi kهنnnyt väistämään ratkaisua ja antautumaan jotaan ulkomaiden kanssa. Minä pidän sitäpaitfi taloudellisia keinoja, jos wain osaamme niitä käyttää, yhtä tehokkaina ulkowaltoja vastaan, kuin kaikfia k o n w e n t i n ja keisarikunnan armeijoja, kun taas asestettu sosialismiin liittynyt wälitys on nostawa kaikki Euroopan porwarit ja talonpojat meitä vastaan. Waltiolla on ulospäin woimia ainoastaan sikäli, kuin se woi ammentaa niitä sijällisistä oloista. Jos sijällinen elämä lakkaa, niin se koettaa turhaan waikuttaa ulospäin. Selmiukuun vallankumouksen jälkeen oli sijällinen kysymys kaikki kaikessa — — — hallitus oli ilman rahoja, hemosia, sotilaita — — —. Rauppa huuji apua, thöntekijät oliwat ilman työtä; meillä ei ollut kuten isillämme wuosina 1789 ja 1793 45 milj. kansallistiluksia käjisjämme, ja me puhuimme jodasta!“

Tämän kirjoituksen tehtäwiin ei kuulu tutkia, Proudhonko wai Marx arwosteli oikeammin jodan otaksutun waikutuksen wuoden 1848 vallankumoukseen Ranskassa. Tässä on kysessä ainoastaan premislien wertaileminen. Ja miten Proudhonin kanta arwosteltaneekin, ei woida kieltää hänen sijällistä johdonmukaisuuttansa. Hän torjui luotansa mitä jyrkimmin wuoden 1793 muistot. Millä kannalla hän oli parlamentarismiin nähden?

Proudhonia, „nykyaikaisen anarkismin isää“ pitäwät monet jyrkimpänä yleisen äänioikeuden kätttämisien wastustajana ja siis myöskin ankarana sosialistien parlamentarisen toiminnan wihollisena. Silmäys hänen kirjoituksiinsa ojottaa kumminkin, että hänen wastustuksensa

oli aina ainoastaan ehdollista. Hän tosin kirjoitti waelien jälkeen huhtikuussa 1848 ankarasti „yleisen äänioikeuden synnyttämästä hämmennyksestä“ ja ruoski kesäkuun tappelun jälkeen katkerasti sitä, että parlamentarismi „eristi“ edustajat, jolloin hän nimenomaan syytti itseäänkin siitä, että hän oli „parlamentarisen tyhmistymisen johdosta“ ihonnyt ennen taistelun puhkeamista laimin velvollisuutensa kansan edustajana“. Mutta hän on myöskin samaan aikaan lausunut: „antakaa minulle yleisen äänioikeuden käyttäminen ainiaaksi, niin minä hyväksyn jo ennakolta kaikki sen tulokset“. Samoin hän selittää „tunnustuksissaan“ yleisestä äänioikeudesta, että sen „tosin huomaamattomana, mutta välttämättömänä vaikutuksena on olewa meidän julkisen oikeutemme täydellinen uudistaminen“, että se ajan oloon „ei voi mufautua siihen, että työ on alistettu kapitalin alaiseksi“. Ja teoksessaan „Capacité Politique des Classes Ouvrières“, jota voidaan pitää hänen waltiollisena testamenttinaan, hän kirjoittaa: „siitä kansanwaltaisessa waltiossa ja kansanwaltaisissa yhteiskunnissa kumotomasta periaatteesta, että äänioikeus kuuluu wälttämättömästi waltion kansalaisille ja ihmisille, johtuu päätelmiä tai jos niin tahdotaan, simulauseita, joilla on mitä suurin merkitys. Ensimmäisin se, että niin pian kuin waltiollinen yhdenwertaisuus on julistettu ja yleisen äänioikeuden kautta käytännössä toteutettu, suuntautuu kansallisen kehityksen pyrkimys taloudellista tasa-arwoisuutta kohti — — —. Suuri siten käsittävät työwäen ehdokkaat asian. Mutta sitä eiwät heidän porwarilliset wastaehdokkaansa tahdo.“ On tykkänään wäärin pitää Proudhonia waeleihin ja parlamentteihin osanoton ehdottomana wastustajana. Hän on ehdottomasti wastustanut ainoastaan keisarimallan aikuisen kamariin menoa ja sitäkin ainoas-

taan sentähden, että se oli mahdollista vasta sitten, kun keisarillijelle valtiosäännölle oli wannottu uskollisuudenwala. Hän oli myöskin wirkawaltaisesti keskitetyn waltion periaatteellinen wastustaja; hän tahtoi hallinnon järjestetyksi alhaalta päin ja hänen mielestään oli tatakajalla olewat waltakunnanosat estettävä hidastuttamasta edistyneimpiä ankarasti toteutetun federalismin avulla. Waltion tuli olla kansantwaltaiisten maakuntahyöskuntien liiton alaisena. Kuten hänen kirjoituksestaan „Der Bürger krig in Frankreich“ näkyy, ei Proudhonin päämäärä tässä suhteessa eronnut sanottawasti Margin päämäärästä, niin erilaisia kuin heidän keinonsa ja tähän päämäärään johtawat tiet oliwatkin. Ulkoon myöskään unhotettaako, että Proudhon kirjoitti aina ainoastaan Ranskalle ja wieläpä sille Ranskalle, jonka hän näki silmiensä edessä. Häneltä puuttui Margin laaja, yleishistoriallinen katse, mutta hän hymäräsi omaa maatansa paremmin kuin kukaan muu, ja hänen pikkuportwarimaisuutensa wastasi tämän Ranskan kehityskantaa.

Välitön lainjäädäntö ja parlamentarismi.

Kun vuoden 1848 yleisen äänioikeuden pettymyksen tunnetta synnyttävät tulokset antoivat Proudhonille aiheita luoda federalistinen järjestelmä, olivat ne eräälle saksalaiselle sosialidemokratille M. Rittinghausenille aiheena waatia wälitöntä lainjäädäntöä kansan kautta. Hän sai tähän aiheen Sveitsistä, jossa muutamat pienemmät kantonit vielä harjoittivat lainjäädäntöä kaikkien täysi-ikäisten kantonin kansalaisten kokousten kautta ja jossa ainakin perustuslakiehdotukset olivat muissakin kanttoneissa ratkaistavat välittömän kansanääneistyksen kautta. Myöskin uusi liittowaltion hallitusmuoto, joka oli säädetty Sveitsissä 1848, julkaistiin wastafitten, kun se oli saman vuoden syyskuussa ollut kansanääneistyksen alaisena ja saanut sen hyväksymisen. Rittinghausen tahtoi nyt, että suurimpainkin waltioitten koko lainjäädäntö oli toimitettava kansanääneistyksen kautta, joten eduskuntajärjestelmälle ei jäisi sen rinnalla mitään tilaa. Ensimmäinen hänen kirjoituksensa, jossa hän kehittää teoriaansa, on nimeltä „Philosophie der Geschichte“ (historian filosofia). Mutta historiallinen kokemus ei laisinkaan puolusta hänen teoriaansa. Se tosin osoittaa, että melkein kaikkien waltioiksi kehittywän

kansojen alkuaasteella on välitön lainjäädäntö ollut melkein yksinomaan käytännössä, mutta se ojentaa myöskin, että milloin lainjäädäntö ei ole ollut hallitsewain pääasiallisesti walloittajista muodostuneen wähenmistön etuoikeutena, joka silloin tosin on pitemmän aikaa woinut suorittaa kaikki lainjäädäntökyshmykset wälittömän äänestysen kautta, joka wihdoin on kumminkin käynyt heille hliwoimaiseksi — ovat kansat riistäneet lainjäädäntön, joka on waatinut runjasta ja monimutkaista työtä, näille erityisille henkilöille tai yhdykskunnille, joista parlamentit ovat myöhemmin kehittyneet. Tätä ei woida todistaa ainoastaan menneisyhydestä waan nykyjäänkin woimme päättää samaa nykyaikaisen kansanwallan wapaiden muodostumain, kuten esim. työntekijain ammattiyhdistysten kehityskulusta. Niissäkin on alkuaikoina wallalla sangen laajalle ulottuwa wälitön lainjäädäntö ja hallinto, mutta kuta enemmän niiden jäsenluku kaswaa ja niiden tehtäwäpiiri laajenee, sitä enemmän nämä toimet siirtywät edustuslaitoksille ja wirtamiehille. Jos nieli toteuttaa wälitön lainjäädäntö sillä tawalla, kuin Rittinghausen ehdottaa, täytyisi meidän supistaa waltiot ja kunnat pienimpään kokoonja tai hajoittaa ne pienimpiin osiinja, jota ajatusta olisi aiwan mahdoton yhdistää nykyisiin tuotanto- ja kulkulaitosoloihin. Siukan toisin on wälittömän kansanäänestysen laita, jos sitä pidetään edustusjärjestelmän tähdennyksenä ja tarkastuksena esitys- ja hylkäämisoikeuden muodossa, toisin sanoen oikeutena, jonka mukaan kaikille lakiehdotuksille on hankittawa määrätty luku yhdykskunnan kansalaisten allekirjoitustjia, samoin kuin erityiset lakiasäätämän yhdykskunnan tärkeimmät päätökset ovat asetettawat koko kansan äänestysen alaisiksi, jota ilman nämä päätökset eiwät ole päteviä. Tämä laitos, jota kutsutaan myöskin alote ja

referendum oikeudeksi, näyttää ensi katseella mahdolliselle toteuttaa, ja se on, kuten tunnettu, nykyään Sveitsissä käytännössä sekä liittowaltion asioissa, että myöskin laajemmassa tai ahtaimmassa muodossa yhdistyksissä kantonissa. Sen hyöty on riidan alainen. Sillä on epäilemättä arvoa waltiollisena kaswatuskeinona. Mutta se on perin hitaasti waiikuttava kaswatuskeino, joten se woi pitkät ajat waiikuttaa kehitystä hidastuttawana tekijänä maisja, misjä ei ole jo wafautunutta kansanwaltaiista julkista elämää. Myös Sveitsin edistyneimmisjäkin kantoneissa wapiuswat edistyneen ystävät toisinaan tärkeissä äänestyskysissä tämän laitoksen oikeuden edessä. Äänestäjien enemmistö on siellä hylännyt kaikkien waltiollisten puolueitten yksimielisesti suosittelemia lakiehdotuksia ainostaan siitä syystä, että ne olisimat jonkun werran lisänneet weroja tai että ne owat wastoin suurten joukkojen juurtuneita tapoja. Monien warjopuoliensa ohella on edustusjärjestelmällä aina se etu, että puolueet twallisesti walitsemat edustajikseen henkilöitä, jotka owat henkijesssä suhteessa keskimäärän hläpuolella, jonka lisäksi toiminta eduskunnassa waiikuttaa useimpiin osanottajiin kaswattawasti, laajentaen heidän näköpiiriään. Sentähden woidaan tähdellä syhllä sanoa, että wälitön kansanäänestys on parlamenttiin werraten enimmäkseen w a n h o i l l i n e n tekijä, ellei ole kysymys yhteiskunnallisessa ja waltiollisessa suhteessa jangen edistyneistä kansoista. Sojialidemokratit puolustawatkin kaikkialla kansan esitys- ja hylkäämisoikeutta enemmän kansanwaltaijen itsemääräämisoikeuden periaatteen wuoksi kuin siitä syystä, että he luulisimat siten woiwansa edistää erityisiä puolue-etujaan.

Samasta syystä, mutta luonnollisesti päinwastaiten päätelmän perustuksella owat yksinwaltaijet hallituf-

set Jumalan armosta aina periaatteesja tämän laitoksen vastustajia. Ainoastaan wallankumouksen ja yksiwallan sekajikiö, kuten Bonapartelaisuus Ranskassa, woisi ottaa „aatteittensa“ ohjelmaan wälittömän kansanäänestystyksen sekamuodon kansantwaltaisena laitoksena. Bonapartelainenkin kansanäänestys on kumminkin käntännössä lopullisesti osottautunut kaksite-räisekfi mielekäsfi.

Kun Rittinghausen vuoden 1850 jälkeen puolusti Ranskan wälittömän lainjäädännön aatetta, saavutti hän useiden kamarisja sattuneiden tapahtumain johdosta pettynneiden demokratien kannatuksen. Ainoastaan Louis Blanc ja Proudhon, jotka muutoin oliwat aivan wastakaisella kannalla, kääntyiwät yhtä jyrkästi häntä vastaan. Heidän todistelunsa woimme jättää tässä syrjään. Rittinghausen wastasi arwostelijoilleen vuoden 1851 lopulla eräässä Fourierilaisessa lehdesjä. Muutamia päiwä hänen wastauksensa jälkeen tapahtui Ludwig Bonaparten wallankaappaus, ja joulukuun 21 päiwänä 1851 toimitusja wälittömässä kansanäänestystyksesjä 7,439,216 Ranskan kansalaisista hywäksyi 646,737 vastaan nimenomaan tämän wallankaappauksen. Yksitoista kuukautta myöhemmin, marraskuun 21 päiwänä 1852 toimitettu wälitön kansanäänestys perinnöllisen bonapartelaisen keisariwallan palauttamisesta antoi wastaukseksi 7,824,189 myöntämää ääntä ainoastaan 253,145 kieltämää vastaan. Tämä lamautti pitkäksi aikaa Ranskan demokratein innostuksen wälittömän kansanäänestystyksen aatteeseen. Ainoastaan Sweitsisissä, jossa aivan toisellaiset olot wallittiwat, jatkoj eräs Considérautin oppilas, sweitsiläinen sosialisti Karl Bürkli myöhemmin propandaa wälittömän lainjäädännön puolesta ja saavuttiin siellä melkoisja woittoja.

Pettymykset yleisen äänioikeuden suhteen.

Mutta miten oli yleisen äänioikeuden laita? Englannissa oli sitä tarkoittava liike jäänyt tuloksitta ja Saksassa oli taantumus tukahduttanut sen. Päinvastoin oli asia Ranskassa. Ludwig Napoleon antoi vallankaappauksen jälkeen siellä joukoille uudelleen äänioikeuden, jonka hänen hajoittamansa edustajakamari oli niiltä riistänyt vahvistaessaan ajuntopaikkajensukujen kolmeksi vuodeksi. Ja joukot valitsivat kiltteinä lapsina bonapartelaisia. Ensimmäisissä uudistetun vaalioikeuden jälkeen toimittuisissa vaaleissa tuli ainoastaan bonapartelaisia edustajia, ja myöskin toiset vaalit — 1857 — toivat kuutta vastustuspuoluelaista lukuunottamatta lakia säätämään yhdyshunkuntaan ainoastaan keisarin ehdokkaita. Oli kuudesta miljoonasta annetusta äänestä saivat hallituksen ehdokkaat $5\frac{1}{2}$ miljoonaa.

Täten oli yleinen äänioikeus menettänyt tähdellisesti luottamuksensa useimpain sosialistien ja myöskin monien porvarillisten radikaalien silmissä. Sen valtiollisesta vaikutuksesta ei kuultu minäkäänlaisia toiveita, syvä epäluulo joukkoja vastaan valitsijoina levisi yhä laajemmalle. Useampain sosialistien ainoana toiveena oli uudelleen puhjettava vallankumous, jota käsitettiin yleensä

Jä jakobiinilaisten perinnäiskäsitteen merkityksessä, toisin sanoen terroristisesti toimivan vallankumouksellisen keskusvallan luomisen kannalta. Niinään tehtävänä, jota sosialistien oli ennen kaikkea pidettävä silmällä, oli valtiot vallan valloittaminen ja sen koko koneiston tarkoituksenmukainen käyttöminen vallankumouksellisten keinojen avulla vallankumouksellisia tarkoituksia varten. Tämä oli se teoria, joka varsinkin Ranskassa saavutti maaperää ja jota tästä alkaen kutsutaan Blanquin mukaan blanquilaiisuudeksi.

Eräs tämän aatesuunnan ensimmäisiä kirjallisia edustajia oli toisen keisarikunnan aikana Hippolyte Castille, joka vuonna 1854 ilmestyneessä toisen tasavallan historiaassa esiintyy hirmuhallituksen tähdellisenä ihailijana. Tähdellisin yhteiskunta on se", kirjoittaa hän, "missä tyrannisuus on koko yhteiskunnan asia". "Hän hylkää yksilöllisen vapauden saatanaalisena vapautena", ja samoin hän hylkää parlamentarismin. "Tältä aikakaudelta (nimittäin hirmuhallituksen ajalta, jolloin girondistit, hebertistit ja dantonilaiset mestattiin toinen toisensa perästä) alkaa arvot vallan periaatteen todellinen uudestahntyminen, joka on inhimillisen yhteiskunnan ikuinen turva. Vapautettuna maltillisista ja äärimmäisistä, turvattuna kaikkia väkivallan ristiriitoja vastaan, saajallinen menestysvaliofunta — — — tarpeellisen voiman ja yhtenäisyyden puolustukseksi ajamaa ja suojellakseen Ranskan sitä ahdistavan anarkian vaaroilta". Tasavalta ei ollut silloin joutunut perikatoon sen tähden, että oli hallittu liian paljon, vaan se oli päinvastoin ollut "parlamenttimiesten, thermidorin pettäjäin syh". Robespierren suuruus sitävastoin oli juuri siinä, "että hän hyläpiti arvotvaltaa, että hänellä oli tarkka valtiollinen väistö".

Siten Castille. Niin samaan juuntaan kirjoittaa vielä kolmekymmentä vuotta myöhemmin blanquillainen M. Regnard. „Keisarikunnan aikana oli kaksi vastustuspuoluetta. Toinen oli liberalinen ja doktrinärinen — — — toinen radikaalis-utopistinen ja materialistinen, kuten sitä silloin kutuimme, ja uskollijina Ranskan vallankumouksen oikeudenmukaiselle perinnäisyydelle olivat sen jäsenet sitä mieltä, että kansanvallan tarkoituksena ei ollut hallitusvallan heikentäminen, vaan sen valloittaminen — — —. Vapaus, se on Tiberius Gracchus Rooman torilla ja Spartakus Capuasja. Se on elokuun 10, helmikuun 24, syyskuun 4 päivä. Se on oman itsensä herraksi tullut tietoisuus, sana ja painotuote. Tämä on todellinen valtiollinen vapaus — — —. Ja se velvoittaa meitä, jotka sen arvowalta nimittää, sillä jokainen vallankumous on välttämättömästi väkivallan työ“. Tasavaltaa tähtyy johtaa rautaisin kourin. Jos kansan mieleen johtuiksi valita yksinvaltainen kamari, niin se löytäisi armeijasja Hochen ja Angereaun kaltaisia henkilöitä, jotka tasavaltaiisten upseerien tukemana auttaisivat käymään taistelua yleisen äänioikeuden valitsemia vastaan.“

*
*
*

Tätä blanquillaista käsitystä kannatti lievennetyssä muodossja myöskin Marx ja Engels; hekin pitivät jakobiinilaisista perintöä kauan aikaa köyhälistön kehittyneempään osaan perustuvan keskitetyn diktaturin vallankumouksellisen luomisvoiman aatteena. Sen vastapainona huomaamme Ranskassa toisen keisarikunnan nuoremman työväenliikkeen, johon Proudhon oli jyrvästi vaikuttanut, ja sen vastakohtana Lassallen johtaman ja leimaaman

liikkeen, joka syntyi Saksassa vuosina 1862—1863. Mitä Saksalle oli Saksalle, sitä olivat proudhonilaiset kaisesta eroavaisuudestaan huolimatta itse asiassa Ranskalle, ja samoin kuin blanquilaiset ahdistivat näitä, kuten Tolainia, Fribourgia j. n. e. joko itsetietoisina tai itsetiedottomina bonapartelaisina, samoin vastustivat Marginin puolalaiset Saksassa saksallalaisen liikkeen johtajia Bismarckin asiamiehinä. Täältä kannalta katsoen on huvitavaa lukea Marginin ystävän Wilhelm Liebknechtin puheita saksallalaisia vastaan kuuffikymmenluvulla ja myöhemmin. Niissä tapaamme pohjaltaan saman hleijen äänioikeuden halveksimisen, saman periaatteellisen parlamentarismin hylkäämisen ja samat aatteet waltiovallan wallankumouksellisesta walloittamisesta ja kääntämisestä, kuin edellämainituissa kirjoituksissa. „Wallankumouksia ei tehdä hlemmän wallan korkealla luvalla; sosialistijia aatteita ei woida nykijisessä waltiossa toteuttaa; niiden täytyy kumota se woidakseen päästä elämään. Pois rauha nykijisen waltion kansja! Ja pois hleijen ja wälittömän äänioikeuden palvelus!“ Sillä „hallitsewaan luokkaan nähden ei sosialismi enää ole teorian kshymys, waan hkfinkertaisesti waltakshymys, jota ei woida ratkaista paremmin kuin mitään muutaakaan waltakshymystä missään parlamentisissa, waan ainoastaan taistelutanteella.“ Siten sanoo Liebknecht toukokuun 31 päivänä 1869 pitämässään myöskin lentokirjafena julkaistussa esitelmissä sosialidemokratian waltioollisesta asemasta. Samaa suuntaan hän puhuu vuotta myöhemmin sosialidemokratisen työväenpuolueen kongressisissa Stuttgardisissa: „uusi tuotantojärjestelmä on mahdollinen wasta siten, kun koko nykijinen waltio on häwinnyt. Sentähden meidän täytyy walloittaa waltio ja luoda uusi.“

Liebknecht on myöhemmin perustellut tästä käsityskannasta poikkeavia muuttuneita mielipiteitään parlamentarismista siten, että hän janoi ennen vuotta 1871 olleensa pohjois-Saksan liittoon nähden tällaisella kannalla, josta jokainen armostelukykyinen olisi voinut sanoa, että se oli ainoastaan ohimenevä tila. Lujittuneessa ja ulkovaaltoa vastaan itjenäisessä Saksan valtakunnassa oli toisenlainen taktika luonnollisesti käynyt välttämättömäksi. Mutta tämä on kumminkin ainoastaan puoleksi oikein. Siinäkin Saksan sosialidemokratian situustassa, jonka johtamiin edustajiin Liebknecht kuului, esiintyi valtiollinen katjantokanta, mikä oleellisissa kohdissa erosi niistä mielipiteistä, jotka olivat hänen ajatussuuntansa lähtökohdina. Liebknecht on mukautunut niihin enemmän kuin hän on ollut myötäväikuttamassa niiden kehitykseen, sillä onhan kieltämätöntä, että ne erosivat ei ainoastaan taktillisesti, vaan myöskin periaatteellisesti hänen aikaisemmasta katjantokannastaan. Mies, joka tuli tämän suunnan ensimmäiseksi käytännölliseksi edustajaksi, oli Liebknechtin nuorempi taistelutoveri ja tavaltaan hänen oppilaansa August Bebel. Hän oli samoin kuin Tolain h. m. kaswanut vuoden 1848 ilmakehässä. Aikaisemmilla traditioneilla, vuoden 1848 taisteluilta ei ollut todellista pohjaa hänessä. Hän katjeli asioita nuoremman työväenpolven silmillä ja asettui jo Pohjois-Saksan liittoparlamentissa, vaikka hän olikin lasjallelaisten vastustaja, lainjäädäntöön nähden osanottoa puolustavalle käytännölliselle kannalle, joka oli paljoa lähempänä lasjallelaisten kuin Liebknechtin edustamaa kantaa.

VIII

Ferdinand Lassalle yleisen äänioikeuden profetana.

Tällä muuttuneella suhteella parlamentarismiin ei ollut jilloin ketään teoretista edustajaa eikä se oikeastaan ole vielä nytkään tullut teoretisesti perustelluksi sosialidemokratian kokonaisliikkeen tunnustamalla tavalla. Se on oleellisesti käytännön lapsi, kukaan ei ole sitä luomalla tavalla ehdottanut eikä opettanut, vaan se on yksinkertaisesti syntynyt. Se voidaan eräässä merkityksessä liittää sen miehen nimeen, joka on vuosikausia ollut nuoremman saksalaisen työväenliikkeen etevin innostuttaja. Ferdinand Lassalle on auttanut sen syntyä ainakin siten, että hän on tarmokkaasti pukenut sanoiksi toisen suotuisamman käsityksen yleisestä äänioikeudesta. Jos hän olisi elänyt kauemmin, olisi hän todennäköisesti myöskin opettanut ja teoretisesti esittänyt uuden katsantokannan parlamentarisesta toiminnasta. Sillä hänen periaatteittensa mukaan voidaan se jo lukea hänen valtiollisten kirjoitustensa rivien välistä, jotka hän on vuosina 1862—64 omistanut Saksan työväenluokalle. Hän oli tältä kannalta katsoen samassa suhteessa Marxiin kuin Bebel Liebknechtiin. Se voidaan huomata jo hänen keväällä vuonna 1859 julkaisemassaan kirjoituksessa Italian sodasta, jonka johdosta Lassallen ja Marxin välille syntyi

kuten tiedetään, sellainen juoma, ettei se tullut koskaan tähdelleen jiloitelluksi. Lasjalle asetuu siinä Bonapartistin juhkeen tykkänään toiselle kannalle, kuin aikakauden sosialistien ja porwarillisten demokration suuret joukot. Kun nämä huomasiivat bonapartelaisessa järjestelmässä ainoastaan rappeutumista, kansanvallan wäärentämistä, katseli hän sitä samalla toiseltafin kannalta, pitäen sitä yksinvaltaisen järjestelmän parantumattomana loukautsena sen wäijäisen kansanvallan kautta, jonka bonapartelaisuus toi mukanaan. Hän huomasi, että tässä oli dialektinen ristiriita, joka oli olojen kehityksessä wälttämättömästi häwittäwä bonapartelaisuuden taantumuksejellisen aineksen, mutta ei siunkaan kansanvaltaa. Hän ojottaa, että hallitusjärjestelmä, jonka teoretiset periaatteet ovat kansanvaltaisia, mutta hallitukseinot taantumuksejellisia ja hirmuvaltaisia, woi mensesthyä ainoastaan lyhyen ajan. Mutta waiikka se woi fin olla yhtä katkera, niin se ei kumminkaan woi olla läheskään yhtä waarallinen kansanvaltaisen kehityksen wihollinen, kuin hallitusjärjestelmä, joka edustaa suljettua taantumuksejellista periaatetta. Se sisältää itsessään jo alituisen ristiriidan, jatkuwan repimisen siemenen. Ottakoon Ludwig Napoleon Lontoosta ja Gersheyistä Ranskaan lähetettyjä wallankumouksejellisia kirjoja takawarikkoon kuinka tarkoin tahansa, mutta kuka ottaa takawarikkoon hänen omat manifestinsa, joiden kautta hän alituisesti rankaisee oman hallitusjärjestelmänsä walheita? (Lasjallen kootut teokset 1 osa, siv. 316—317).

Samassa kirjoituksessa näemme Lasjallen myöskin selittäwän Pariisin waalien tulosta wuodelta 1857. Missä muut näkiwät ainoastaan sen, että wuoden 1857 yleiset waalit oliwät yhä edelleenkin tuottaneet Napoleonin

ehdoille muusertawan enemmistön, siinä hän huomasi tai armosteli erittäin terävästi vastustuspuolueiden äänimäärän lisäytymistä jälkeen vuoden 1851. Hänen katsantotapansa osottaa mitä suurinta yhtäläisyyttä sen Pariisin waaleja koskevan jeloituksen kansja, jonka tapaamme Broudhonin teoksen „Capacité politique des classes Ouvrières“ toisessa luvussa. Ei ole epäilemistäkään, että hän kolme vuotta myöhemmin työmäen ohjelmassaan lausui Saksan työntekijöille, että yleinen äänioikeus tosin ei ole taikakeino, mutta se on keihäs, joka itse parantaa iskemänsä haavat, niin hän tässä nojautui myöskin vuoden 1857 kokemuksiin, jotka muuten tulivat täysin wahvistetuiksi vuoden 1863 waalien kautta. Sasjalle ei tosin ole kirjoituksissaan pannut kyllin suurta painoa sille tosiasialle, että yhteiskunnan luokkakehitys sekä lukumääränsä että sivistyskantaansa nähden määrää yleisen äänioikeuden vaikutustawan. Mutta tätä on pidettävä enemmän esityksen kuin Sasjalleen todellisen katsantokannan wirheenä. Sasjalle piti mielellään käsitettä lähtökohhtanaan. Mutta käsitteen dialektisen kehityksen takana hänellä on aina, kuten näkyy warinkin hänen lentokirjastaan hallitusmuodoista, kauttaaltaan realistinen, yhteiskunnallisen elämän alkeisedellytyksiin, etenkin taloudelliseen kehitykseen perustuwa historiankäsitys. Tähän aikaan piti myöskin hän, samoin kuin muutkin sosialistit taloudellista kehitystä sosialismin tarkoittamassa merkityksessä melkoista hysjempänä, kuin se itse asiassa oli. Sentähden hän lieneekin todellisuudessa odottanut yleisen äänioikeuden luomiskäymyiltä enemmän, kuin se woi silloisen luokkajaon wallitesja Saksassa aluksi suorittaa. Mutta tämä liioittelu ei ollut käytännössä mikään wirhe. Se antoi Sasjallelle sisäisen woi-man kaikkia oikealta ja wajemmalta tulewia wäitöksiä

wastaan innostuttaa Saksan työmäestöä tarmokkaasti taistelemaan yleisen äänioikeuden puolesta ja valmistaa se järjestelmällisesti käyttämään tätä oikeutta. Tarvittiin luja vakaumus, jos mieli pyhä järkähtymättömänä kaikkia niitä väitöksiä vastaan, joita niin peräti eittämällä ajattelevat miehet kuin Marx, Rodbartus ja Lothar Bucher esittivät hänen puolustamaansa yleistä äänioikeutta vastaan, vedoten melkein samalla tavalla Ranskaan.

Lasjalle kuoli, ennenkuin yleinen äänioikeus oli Saksassa toteutettu. Hän ei pelännyt, kuten tiedetään, ryhtyä neuvotteluihin Preussin johtavan ministerin Bismarckin kanssa jaadakseen sen toteutetuksi. Waikata on janoa, missä määräsä hänen suullinen esityksensä sekä erityisesti Bismarckiin ja Preussin kuninkaaseen vaikuttamista tarkoittavat kohdat hänen puheissaan ja kirjoituksissaan ovat vaikuttaneet siihen, että Pohjois-Saksan liittoparlamenttia warten jädettiin vuoden 1866 sodan jälkeen yleinen äänioikeus. Mutta tuskin hänen todistunsa lienewät jääneet aiwan ilman vaikutusta. Hänen luomansa yleisen saksalaisen työmäen yhdistyksen agitationi pakotti wapaamieliset puolueet ottamaan uutta parlamenttia warten ohjelmaansa vaatimuksen yleisestä äänioikeudesta, jonka he olivat muutamia vuosia ennen Preussissa poistaneeet päiväjärjestyksestä, ja täten se vaikutti myöskin, että tämä kansanwaltaisuuden muoto liitettiin liittowaltioiden waltiosääntöön. Siitä se siirtyi myöhemmin Saksan waltakunnan perustuslakiin.

Saksian sosialidemokratian parlamentaarinen kehitys.

Ensimmäiset vaalit Pohjois-Saksan liittoparlamenttiin tuottivat sosialidemokratialle suuren pettymyksen. Perustuslakia säätävään parlamenttiin valittiin ainoastaan Bebel, joka silloin vielä oli saksalaisen demokratian kansanpuolueen etunenässä, mutta oli jo kehitymässä sosialistiksi. Ensimmäiseen liittoparlamenttiin valittiin paitsi Bebeliä, ainoastaan Liebknecht saksalaisen kansanpuolueen puolesta; yleisen saksalaisen työväenyhdistyksen edustajina sinne tuli osaksi vasta jälkiwaaleissa J. B. von Schweitzer, L. W. Fritzsche, Fritz Mende ja Emil Färsterling, kaikki viimemainittua oikeauskoisen Gatzfeldtilaisen ryhmän edustajia. Niin pieni kuin tämä joukko olikin, esiintyi siinä jo alusta alkaen mitä järkin ristiriita parlamentissa noudatettavaan toimintaan nähden. Meidän esityksellemme on tärkeää ainoastaan Lasjallen jälkeen yleisen saksalaisen työväenyhdistyksen johtajaksi tulleen J. B. von Schweitzerin ja Liebknechtin välinen vastakkaisuus. Liebknecht rajoittui vallankumouksellisen vastalauseen kannalle. Hän ei tahtonut kuullakkaan pienimmästäkään positiviivesta lainsäädännöllisestä työstä parlamentissa, vaan hän kieltäytyi allekirjoittamasta mitään sellaista tai sitä vaativaa ano-

musta, kuten esim. Schweitzerin työväen suoje-luslakiehdotusta. Schweitzer taas tunnusti puheessaan pohjois-saksalaisen liiton kehityskäytänniseksi luomaksi ja koetti sopi-wissa tilaisuuksissa tehdä sille parannusehdotuksia työn-tekijäin ja työväenyhdistyksen kansanvaltaisia vaatimuk-sia vastaamaan suuntaan. Ei-sosialistisia puolueita was-taan hän osotti julkisesti vielä suurempaa itsenäisyyttä, kuin silloin Liebknecht. Kuinka pitkältä hän on epäviral-lisesti ollut tekemisissä Bismarckin apulaisen jalaneuvos Wagenerin kanssa, tiedetään ainoastaan arveluiden perustuksella. Kuten toisessa paikassa jo on huomautettu, lähestyi Bebel lain-säädännön osallisuuteen nähden wähi-tellen Schweitzerin ja hänen towerinsa Fritzchen sekä myöhemmin Hasencleverin omaksuaa kantaa. Edellä mainittu, puhdasta protestifantaa puolustawa Lieb-knechtin puhe sosialidemokratian waltioollisesta kannasta oli tosin muodollisesti kohdistettu Schweitzeriä vastaan, mutta tarfoitti itse asiasja samalla myöskin Bebeliä. Jälkimäinen on tuonut tämän nimenomaan esiin sociali-demokratisen puolueen kongressissa Erfurtissa vuonna 1891 ja samalla selittänyt, että Bebelin ja Liebknechtin Stuttgartin kongressissa vuonna 1870 esittämä, vielä melkein tähdellisesti kielteinen päätös waltioollisesta takti-kasta oli sowlitteluyritys heidän kummankin mielipi-teestä, jotka eivät silloin vielä sowlituneet läheskään yhteen. Silloisille ryhmäriidoille kutuatawaa on myöskin, että kun Napoleon 3:s heinäkuussa 1870 julisti sodan Preussia vastaan, niin, Schweitzer ja muut towerit myönsiwät ensimmäiset sotawarat, mutta Bebel ja Lieb-knecht kieltänyhiwät äänestämästä sillä perusteella, että sota oli wain Bismarckin politikan luonnollinen seuraus ja että warojen myöntäminen sota warten merkitji tämän politikan hywäksymistä.

Ensimäisille Saksan waltakunnan waltiopäiwille walittiin ainoastaan Bebel, mutta wankeus esti hänet juurimman osan aikaa ottamasta osaa istunnoihin. Toisille waltakunnan waltiopäiwille (1874) tuli yhdeksän edustajaa silloin vielä hajallaan olemasta puolueesta. Heidän kantansa parlamentariisiin neuvotteluihin nähden oli sama. Missä eroawaisuuksia ilmestyi, kulki erottawa raja kummankin puolueen „poikki“. Niinpä hökkäivät muutamat oman ryhmän lehdet kiiwaasti Liebknechtin lähimmän ryhmätoverin Julius Mattelerin kimppuun, kun hän lausui eräässä waltiopäiwäpuheessaan, että sosialidemokratia ei wastusta waltakuntaa waltiollisesti järjestettyä kokonaisuutena, vaan ainoastaan waltakunnassa waltitsewia oloja. Saman vuoden syksyllä alkoivat sowingtoneuvottelut kummankin ryhmän välillä, ja heiluntaiesta 1875 alkaen on Saksassa ainoastaan yksi yhtenäinen sosialidemokratinen puolue.

Waikka puolueen laillisen aseman ja sen waltiopäiwäedustajain luvun vaihtelewaisuuden vuoksi onkin mahdotonta osottaa, että sen suhde parlamentarismiin olisi kehittynyt katkeamatta määrättyyn suuntaan, niin on kumminkin aiwan selvää, että Saksan sosialidemokratia on tilapäisiä poikkeuksia lukuunottamatta tehnyt parlamentarismille aikojen kuluessa yhä tuntuwampia myönnetyksiä. Tämä näkyy ensiksikin sosialidemokratien esittämien sekä itsenäisten että parannuksia tarkoittawain anomuksien luonteesta, ja myöskin heidän yhä liiäntyvästä osanotostaan waltiopäiwäin walioikuntain töihin. Kun vuoden 1894 istuntokaudella esim. Julius Matteler edellämainitusta selityksestään huolimatta vielä kieltäytyi kaikesta osanotosta erään walioikunnan keskusteluihin, kun hän oli tullut siihen walitukseksi, ja oli sen kokouksissa läsnä „ainoastaan katelijana“, on sosialidemokrati-

nen puolue jitemmin yhä enemmän alkanut ottaa osaa waliofuntaneuvotteluihin, suostunut ottamaan jiteerin-toimia waliofunnissa ja antanut walita jäseniänjä waliofuntafeskustelujen selostajiksi j. n. e. Onpa jocialidemokratijella waltiopäiwäryhmällä myöskin edustajansa waltiopäiwien wanhinten konwentissa, tuossa eri ryhmien edustajain wapaassa delegatiosissa, joka kerta kerralta kollegialisesti päättää waltiopäiwillä esiintymän asiain käjittelystä. Eikä se myöskään hylkäisi edustusta waltiopäiwien puhemiesistössä, jos ei siihen liittynä welwollisuus käyvä tilapäijillä terwehdyksillä Saksan kesarin luona tai jos muut ryhmät tytyhisiwät siihen selitykseen, että jocialidemokratit owat walmiit tähtämään kaikki waltiopäiwän työjärjestyksen heille määräämät welwollisuudet.

Tällä howiedustuksen ja sitä muistuttawain menojen hylkäämisellä ei ole enää mitään yhteyttä waltakunnan periaatteellisen kieltämisen kanssa sellajenaan. Socialidemokratia on tosin nyt kuten ennenkin waltioollisen myöntymättömyyden kannalla waltakunnan hallitukseen nähden; se kieltää siltä kaikki rahalliset hallituskeinot. Mutta se auttaa parantamaan lafeja ja kun positiwinen edistysaskel on kysymyksessä, äänestää se toijinaan myöskin loppuäänestyksessä koko lakiehdotusten puolesta eikä hylkää periaatteessa waltakunnan wirastojen toimiwallan lisäämistä. Onpa se nykyään ehtä kaikista waltiopäiwän puolueista taipuwaijin l i j ä ä m ä ä n waltakunnan waltuutta, jirtämään waltakunnalle yhä useampia hallinnollisia ja lainjäädännöllisiä tehtäviä. Tässä suhteessa woi Liebknechtin alkuperäijesti edustaman katjantokannan ja nykyisen katjantokannan wälinen wastakajisuus tuskin enää lisäyhtyä. Socialidemokratiasta on nykyään tullut warjinaisen „waltakunnanpuolue“.

Tämä kehitys ei ole tapahtunut äkkiä eikä, kuten helposti voidaan käsittää, ilman monia kiivaita taisteluja. Erityisesti herätti eri valtiopäivävaliokuntiin meneminen kiivaita vastalauseita. Tämä tapahtui sosialistilain aikana, toisin sanoen silloin, kun sosialidemokratia oli poikkeuslain alaisena, eikä ole väärin sanoa, että sosialidemokratia, joka on niin voitokkaasti vastustanut tätä lakia, oli parlamentarisesti kehittynyt tämän hääpuolelle jo ennenkuin laki säädettiin. Tyhymättömyys puheutui silloin niinkutsuttujen „nuorten“ liikkeeksi, jolla kuitenkään oli ainoastaan ohimenevä merkitys.

Kylymys osanotosta hallitukseen.

Saksassa tapahtuneilla seikoilla on vastakohtansa muissa maissa. Ennenkaikkea kiihotti Saksan sosialidemokratian menestys waltiopäivämieswaaleissa niiden maiden sosialisteja, joissa jo oli kansanwaltainen äänioikeus, käyttämään sitä yhä tarmokkaammin, ja niiden maiden taasen, joissa työväenluokalla ei vielä ollut äänioikeutta, osaksi synnyttämään sen saavuttamista tarkoittavia liikkeitä, osaksi kannattamaan niitä woimakkaasti. Täten onkin kaikissa siedettävällä äänioikeudella warustetuissa nykyaikaisissa maissa tätä nykya sosialidemokratiaa työväenpuolueita, joiden toiminta kärjistyy maan parlamentin ja muiden edustuslaitosten jäsenten waaleihin ja walittujen toimintaan näissä yhdyksunnissa.

Eri maiden tykkänään erilaisista hallitusmuodoista, niiden perinnäisestä puolue-elämästä ja puolueitten ryhmityksestä riippuu luonnollisesti, että sosialidemokratian taktika ei ole eri parlamenteissa lähestään sama, waan että siinä huomataan toisaalla jyrkempiä toisaalla taas taipuvampia ominaisuuksia. Jos Saksa tahdotaan jättää huomioonottamatta, niin werrattakoon tässä suhteessa toisiinsa Tanskan mallikelpoisesti järjestetyn sosialidemokratian ja Italian sosialidemokratian menettelyä

asianomaisissa parlamenteissa. Toisessa näistä maista on etupäässä talonpoikaisiin kansanvaltaisiin aineksiin nojautuva porvarillinen valtiomasto ja suhteellisesti lemollinen edistysluontoinen kehitys, toisessa taas joukko horjuvia puoluemuodostuksia ja pyrkimys malttamattomiin tekoihin sekä parlamentissa että sen ulkopuolella. Tämä ei luonnollisesti voi olla vaikuttamatta asianomaisten sosialististen puolueitten luonteeseen ja tahtiaan.

Sen lisäksi on parlamenteilla omituinen dynamiikka, jota noudattamasta ei mitään huomattavampi puolue voi vetäytyä. Yksityisellä, jonka ääni yleensä ei vaikuta mitään parlamentarisissa äänestyksissä, on näissä ehdoton vapaus. Mutta niin pian kuin parlamentaarinen ryhmä on kyllin vahva ratkaistavasti kallistamaan vaakaa puolelle tai toiselle, ei se ajan oloon voi vetäytyä siitä vastuunalaisuudesta, minkä tämä saatutettu valta-asema tuottaa. Sen tähtyy asettua yksityisten keskustelunalaiusten kysymysten suhteen asialliseksi kannalle, huolimatta siitä, haluaako se sitä vai ei. Poikkeuksena tästä ovat ainoastaan ehdottoman vastalauseen puolueet, toisin sanoen sellaiset, joiden ainoana tehtävänä on panna vastalause määrättyä oikeustilaa vastaan, kuten esim. vastoin tahtoa anastetun valtio-osan edustajat. Mutta suuri yhteiskunnallinen luokka, jonka etuihin melkein kaikki lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet vaikuttavat, ei voi ajan oloon asettua ehdottoman parlamentaarisen protestin kannalle; sen on kokemus osoittanut kaikkialla. Se tyhdyttäisi ainoastaan tämän luokan kiihkoilevimpiä aineksia, kun taas muut, siis suuret joukot, joutuisivat muitten puolueitten talutusnuoraan. Ehdottoman protestin puolueet, jos ne nimittäin edustavat nationalistisia vaatimuksia, ovat joko tuomi-

tut pyhymään paikallaan tai alituisten vaihtelujen alai-
 jet, koska ne eivät edusta tarffaan määrättyjä etuja,
 eivätkä kullloinkin olosuhteista johtuvia vaatimuksia,
 vaan pääasiallisesti ainoastaan tunnelmia. Voidaan varmasti väittää, että jos Saksan sosialidemokratia olisi pyhynyt sillä protestifannalla, jota Liebknecht alkujaan edusti, niin se ei olisi voinut osottaa maailmalle sitä alituista kasvamista, mikä sen historias-
 sa nyt huomataan. Kun Pohjois-Saksassa ei ollut porwarillista radikalista puoluetta, joka olisi hymmärtänyt työntekijäin uudistusvaatimuksia ja ollut niille myötätuntoinen, olisi sinne todennäköisesti syntynyt ennemmin tai myöhemmin sosialidemokratian rinnalle työntekijäin reformipuolue alkeellisine vaatimuksineen. Tämä oli huomattavissa niin selvästi, että Fridrich Engels ei Margin luokkataisteluihin kirjoittamisjaan alkulauseissa enää esitä sosialidemokratian laillista parlamentarista toimintaa ainoastaan sangen rajoitettuna hätävarana, kuten hän aikaisemmin oli tehnyt, vaan jäännöllisenä, kaikfialle tunkeutuvana, wälttämättömänä työväenluokan taktikana. Hän ei arkaile sanoa, että „wanhan menettelytawan tarkistaminen“ on tunnustettu wälttämättömäksi myöskin romanilaisissa mais-
 ja. Yksin Ranskasjakin, jossa wallankumous wallankumouksen jälkeen kumminkin on jo yli sata vuotta valmistanut maaperää ja jossa ei ole ainoatakaan puoluetta, mikä ei olisi tehnyt voitawaansa kaikissa mahdollisissa wallankumouksellisissa puuhissa, ja jossa sen liijäksi olot ovat kumouksellisille aktiivisille teoille paljoa edullisemat kuin Saksassa, yksin sielläkin ovat sosialistit huomanneet, että pyhymä woiitto on mahdotonta, ellei kansan suuria joukkoja ole sitä ennen saatu sen puolelle. „B i t t ä l l i n e n p r o p a g a n d a t y ö j a p a r l a m e n t a -

rinen toiminta", janoo hän nimenomaan, „on myöskin siellä tunnustettu puolueen lähimmäksi tehtäväksi“.

Samaassa kirjoituksessa tapaamme sen lisäksi seuraavan huomattavan lauseen: „tämä yleisen äänioikeuden menestyskäsittely on luonut aivan uuden taistelutavan, ja tämä on kehittynyt nopeasti edelleen“. Sen jälkeen hän luettelee thöntekijäin osanottoja waaleihin (yhtiyhdistysten maitten waltiopäiwien, funnallishallitusten, teollisuus-uomioistuinten waaleihin j. n. e.) joka luettelo ei kumminkaan ole laajuudeltaan eikä sijallöltään täydellinen. Mutta tähän ei olekaan yhtä tärkeää, kuin se periaatteellinen tunnus, että yleisen äänioikeuden säännöllinen ja järjestelmän mukainen käyttäminen hynnyttää aivan määrätyn taistelutavan, tai on oikeastaan elimellisessä yhteydessä sen kanssa. Tässä wallitsee johdonmukaisuuden laki, jota ei kukaan voi wälttää.

Mutta kuinka kauas tämä johdonmukaisuus ulottuu? Tämä on se suuri kysymys, joka nykään kiihottaa sosialistista maailmaa ja jota on käsitelty melkoisen kiihkeästi kahdessa kansainvälisessä kongressissa, nimittäin Pariisissa 1900 ja Amsterdamsissa 1904. Kysymyksen aiheena on ollut sosialistien osanotto puolueiden muodostamiin hallituksiin tai sosialistien meneminen johonkin muutoin porwarillisista aineksista koottuun hallitukseen. Onko tämäkin wälttämättömänä seurauksena sosialidemokratian parlamentarisesta toiminnasta? Sekä Pariisin että Amsterdamin kongressit owat wastanneet tähän kysymykseen pääasiallisesti kieltävästi, wiimemainittu jyrkemmin kuin edellinen, joten meidän on pidettävä kiinni sen päätöksestä wiimeisenä tarkempaa mielipiteen ilmaijuna. On kuwattava, että yksin jyrkempikin amster-

damilainen käsitys on pohjaltaan kummikin ehdollinen. Sosialistista taktikatyhymystä koskevasa Amsterdamin päätöksesjä sanotaan nimittäin, että sosialidemokratia „ei voi porwarillisessa yhteiskunnassa tawoitella hallitusvallan osallisuutta“. Tämä tyhjentää kumminkin ainoastaan tyhmyksen toisen puolen mieläpäsen, johon on helppoin wastata. Hallitusvallan osallisuuteen liitthy wälttämättömästi osaltaan vastuunalaisuus tyhmyksenalaisen hallituksen toimenpiteistä, ja puolueelle joka edustaa riippuwaisia, riistetthjä, omistamattomia ja siten myöskin pyrinnoiltään kapinallisia kansanjuuria joukkoja, merkitsee vastuunalaisuus hallituksesta niin paljon, ettei kiusaus „pörkiä“ siihen ole suinkaan kowin suuri sellaisissa oloissa, jotka eiwät edes jätä puolueelle wapaita käsiä menetellä oman parhaan harfintansa nukaan. Itse asiassa sijältää siis päätös selwion, jonka ainoastaan erikoiset henkilöt woiwat panna pahaksi.

Warsinainen tyhmys kuuluu aiwan toisin, nimittäin: woiko sosialidemokratia määrätä hallitukseen osanottoon nähden porwarillisessa yhteiskunnassa rajan, johon woi kirjoittaa: „tähän saakka, mutta ei etemmäksi?“ Woiko se tähän ratkaisuun nähden ajettaa roomalaisen paatwinvallan tawoin rautaisen non possimus (emme woi)? Tai eikö sen parlamentarisesta toiminnasta wälttämättömästi johdu, että sen tähtyhy määrätthissä tapauksissa myöskin olla walmis ottamaan hartioilleen koomushallitukseen kuulumisesta johtuwat epämukawuudet? Sekä Parisin että Amsterdamin kongressit owat wistusti wälttäneet suoraa wastauستا tähän tyhmykseen.

Siinä ne owat epäilemättä meneteleet oikein, sillä ehdottomasti kieltäwä päätös oliji tuominnut sosialidemokratian juurissa waltiollisissa käänneohdisja polke-

maan ehkä jalkoihin ja työväenluokan elinedut ja saattamaan vuosikymmenien waitaloijen työn turhaksi.

Tämä ryhmys voi luonnollisesti syntyä ainoastaan siellä, missä todellinen parlamentarismi on wallalla, toisin sanoen, missä ratkaijewa hallituswasta on perustuslain mukaisesti kansanedustuksesta riippuwa, tai wallankumoushallitukfia muodostettaessa. Maisja, missä näin ei ole laita, missä parlamentti ei määrää hallitusta, ei sosialistien astuminen hallitukseen merkitse säännöllisissä oloissa mitään muuta, kuin heidän siirtymistään *w i r k a m i e h i s t ö ö n*. Se lakkaawat silloin olemasta puoluemiehiä. Ryhmys edellyttää siis jo kauas ehtinyttä waltiollista kehitystä tai wallankumouksellista asemaa. Ja sen lisäksi se edellyttää myös, että kaikki suurta ryhmää ovat todella toisiaan wastassa: taantumuksellisten etujen edustajista muodostunut puolue tai ryhmä ja joukko puolueita, jotka enemmän tai vähemmän johdonmukaisesti edustawat waltiollista edustusta. Ainoastaan sellaisien edellytysten wallitesja tarjoawat edistysainesten porwarillijen osan edustajat sosialisteille osallisuutta hallituksen muodostamisessa. Sellaisissa oloissa sosialistit woiwat, samoin kuin Ranskassa on toisinaan tapahunut, selittää edistyspuolueelle: „me jäämme hallituksen ulkopuolelle, mutta me autamme teitä taantumuskokoonpanoa wastaan, mikäli te todella ryhdytte määrättyihin uudistuksiin ja muutoinkin käyttähdytte työwäenluokkaa kohtaan huomaawaisesti ja maltillisesti.“ Tämä voi tydyttää jonkun ajan ja siitä on monta etua. Mutta itse asiassa sosialidemokratia on jo siinäkin asemassa omaksumut hallituspuolueen piirteitä. Kuta enemmän asema kärjistyy, sitä wälttämättömämmäksi woi tulla, että sosialidemokratia luopuu tältä pidätetyltä kannalta ja toteuttaa suurimman työwäisyhtenä tarmokkaaseen toiminn-

taan siten, että se ottaa välittömästi osaa hallitukseen. Historiasja on kulloinkin suuri kantavuus sillä menettelyllä, että luodaan varmoja täytettyjä tosiasioita, jotka ovat omiaan vaikuttamaan yhteiskunnallisten kehityksen vallituksina tai muurinmurtajina. Waltiollinen walta ei yhteiskunnan sosialiseen uudistukseen nähden tosin woi kaikkea, mutta se woi sitä melkoisesti jouduttaa ja jäädä ihmiskunnalta, siis tässä työtätekemiltä luokilta, jangen paljon kurjuutta ja repiviä taisteluita. Kun socialidemokratia on siinä ajemassa, että se woi ojanottonja kautta fokoomushallitukseen jaada aikaan tällaisia toimenpiteitä, niin ei kinnmyksemme enää kuulu: j a t k o j i n ä t e h d ä j e n t a i j e n , w a a n s a a t k o j i n ä j ä t t ä ä j e n t a i j e n t e k e m ä t t ä ? Ellei politika ole pelkän oikun asia, niin sitä ei woida erottaa määrätystä w a s t u u n a l a i j u u d e n tunteesta siihen wallan osaan nähden, mikä omistetaan. Wertaus maahan kaiwetusta leiwiskästä jopii myöskin waltiollisiin puolueihin. Tulee hetki, jolloin niille sanotaan: „tässä on walta“, ja huono on huoneenhaltia, ken jättää sen käyttämättä.

Jyrkkä hallitukseen ojaottamisen kielto oliji jama fuin määräys, että puolueen mukavuus on kaikissa tapauksissa ajettawa niiden etujen hläpuolelle, joiden tähden puolue on olemassa. Sen lisäksi se jyrkästi loukkaiji sitä käsitystä, että yhteiskunta on kehittywä elin. Amsterdamin kongressi oli wähällä tehdä tämän wirheen. Saman päätöksen ensimmäisessä kohdassa nimittäin sanotaan, että socialidemokratia „kieltää kaiken warojen myöntämisen, jotka ovat omiaan pidättämään wallitsemia luokkia hallituksessa“. Jos yhteiskunta oliji muodostunut ainoastaan kahdesta luokasta ja jos nämä molemmat luokat ryhmittijiwät kahdeksi yksinomaan toisiaan vastaan taistelewaksi puolueeksi, niin ei päätöksestä oliji

mitään sanomista. Mutta jiten ei ole nyhään laita misjään, eikä kehitys valtiollisesti edistyneimmisjā maisja ojata misjään, että tällaista ehdotonta vastakkaisuutta voitaisiin odottaa. Useimmisja parlamenteisja se päinwastoin on johtanut nyhään siihen, että sosialistien on ratkaistawa porwarillisten reformiryhmien ja rahawaltais-feodalististen puolueitten sekä heidän kannattajainsa välillä. Jos näin ollen käy jiten, että reformipuolueet muodostawat yhdessä sosialistien kansja parlamentin enemmistön ja että reformihallitus syntyy, niin sosialistit auttaisivat parlamentarismiin sääntöjen mukaan rahawaltais-feodaliisen liiton uudelleen valtaan, jos he kieltäisivät tältä reformihallitukselta, joka kumminkin on aina muodostunut muista luokista kuin köyhälistöstä, hallitukseseen tarvittawat warat. Luonnollisesti se kaataisi täten valtaan päässeän hallituksenkin taas ensi tilasja. Mutta ken punnitsee tarkemmin tätä ajemaa, hänen tähtyy myöntää, että tällaista leikkiä voidaan tosin pari kertaa uudistaa, mutta sitten sen tähtyy yksinkertaisesti loppua omaan mielettömyyhteensä. Tarwitsematta pelätä profetaan kohtaloa voidaan warmasti ennustaa, että walitsijat jilloin tekewät tästä leikistä lopun. Suurten luokkien etuja ei woi da ajan oloon rankaisematta polkea jalkoihin, näyttäköötjā ne muodot, joiden tähden se tapah tui, kuinka wakauteineilta ja kunnioitettawilta tahaan.

Parlamentarismilla on, sanottakoon se wielä kerran, omat määrätjy lakinsa. Joku puolue tai puolueryhmä woi tosin wetähtyä noudattamasta niitä jiten, että se pyhyy parlamentin ulkopuolella, mutta se ei woi astua parlamenttiin, työskennellä parlamentarisesti ja samalla tahtoa kaikiksi ajoiksi päästä wapaaksi parlamentarisista laeista. Täsjā voidaan päin wastoin sanoa Mesiston sanat: „ensijikkin olemme wapaita, toisekkin olemme orjia“.

„Orjuutta“ ei vain saa ottaa traagilliselta kannalta. Se ei ole sen pahempi, kuin riippuvaisuus määrätystä luonnonlaeista. Se ei ensinkään merkitse oman luonteen hylkäämistä. Sosialidemokratian tähänastisen parlamentarisen toiminnan historia todistaa sen selvemmin kuin mikään muu. Se on alkujaan selviöinä pidettyjen taktikan sääntöjen alituisen rikkomisen historiaa. Mutta ei jellaista rikkomista, ei jellaista edeltäpäin määrätystä tieltä poikkeamista eikä jellaista jyrkästi eristetyistä valtiolliselta kannalta luopumisista, josta ei voitaisi palata ja tulijissa päätöksissä ennustaa puolueen tähdellisistä rämetyistä. Ja kumminkin sosialidemokratia on samaan aikaan alituisesti kasvanut, josta osaksi saadaan suorastaan kiittää mainituista laiminlyönteistä, kumminkin esiinty se nykyään suljetumpana kuin milloinkaan ennen, taistelee paljoa tarkemmin vaatimuksin, kuin millään varhaisemmalla ajalla, ja liikkeen aikaisempain vaiheitten tarkempi tutkiminen osoittaa, että se ei ole koskaan ollut yhtä juojassa joutumasta puoskaroitsijain ja seikkailijain uhriksi kuin nykyään, jolloin se lähettää Saksassa kokonaisen armeijan jäseniään parlamentariseen työhön waltakunnan, waltioitten ja kuntien suuriin ja pieniin edustuslaitoksiin.

Tulevaisuuden näköaloja.

Tuntuu luonnolliselta liittää tähän kirjoitukseen tutkinnuksia parlamentarismin luonteesta. Mutta parlamentarismi on samoin kuin valtiokin kehityksen alainen laitos, joka on nähtänyt ja on edelleenkin nähtävä eri aikoina eri puolia itsestään. Kulloinkin voidaan kuvata ainoastaan parlamentarismin määrättyjä ilmentymismuotoja. Eikä sen yleinen periaate, vaalien kautta syntynyt, lainjäädännöllisiä ja hallinnollisia töitä suorittava yhteiskunnan eduskuntalaitos tarvitse mitään erityistä jellittelyä.

Siitettäköön siitä huolimatta tämän kirjoituksen loppuun muutamia wäitelmiä parlamentarismin muodostumis- ja waiuttamisopista.

1. Parlamentarismi on erotettava kansankokouksesta, toisin sanoen niistä määrää aikoina tai tarpeen mukaan koolle telewista kaikkien täysi-ikäisten tai ainakin kaikkien perheenpäämiesten kokouksista, joita tavataan melkein kaikkien kansojen keskuudessa kehittyneemmän heimokuntaelämän asteella ja myöhemmin, kun tältä asteelta siirrytään warsinaisiin waltioliittoihin. Näiden kokousten tarkoituksena on neuwotella sota- ja muista prithyksistä, käyttää lakia ja suotuisissa oloissa myöhemmällä kehityskannalla myöskin jäätä

I a k i a. Parlamentarismiin erottaa kansankokouksesta ja seikka, että keskusteluihin ja päätöksiin osanotto-oikeus on rajoitettu edustajiin tai arvohenkilöitten ja muitten etuoikeutettujen ahtaampaan piiriin.

2. Tällainen osanoton rajoitus yhteiskunnan asioiden käsittelemiseksi on välttämättömäksi, kun sen ajankuluksi on noussut määrätyn rajan ylitse ja kun suoritettavat asiat käyvät kehittyneemmän taloudellisen elämän johdosta luonteeltaan monimutkaisemmiksi. Minä on sekä osanottajien määrään että myöskin käsiteltävien asioiden luontoon nähden olemassa raja, jonka ylitse kokoukset eivät kykene lainsäätäjänä eivätkä hoitajana astumaan. Syntyy kaikenlaisia epämuksuuksia, ja jos yhdyshunta ei hajaannu tai joudu väkivaltahallituksen alaiseksi, ryhdytään järjestämään ahtaampia, edustajista tai arvohenkilöistä muodostettuja kokouksia niitä toimia varten, jotka siihen saakka ovat olleet välittömästi kansankokouksen tehtävinä. Nämä pienemmät kokoukset, joita tapaamme jo vanhan ajan valtioissa ja myöhemmin keskiajan kaupunkitasavalloissa, ovat nykyaikaisen parlamenttien perustamismuotoja. Ne eivät alkuaan perustu melkein koskaan vaaliperiaatteeseen, vaan niiden pohjana on jäänneilijesti arvowalta, ne ovat „vanhojen“ tai „ijien“, toisiin sanoen perheitte ja sukuliittojen päämiesten neuvostoja. Vasta myöhemmin, kun väestö jakautuu yhä enemmän, toisiin sanoen kun sukuliitot alkavat hajota ja alkuperäisten täysin oikeutettujen sukujen rinnalle syntyy myöhemmin tulleita aineksia, ja ne alkavat saada suurempaa merkitystä, aletaan arvowaltaisia kokouksia joko korvata tai tähdentää vaaliedustuksella, joka luodaan niiden rinnalle. Viimemainittuja tapauksessa muodostuu toisesta eli valitusta kokouksesta ennemmin tai myöhemmin varsinainen parlamentti.

3. Edustamisperiaate asettuu jo vanhassa maailmassa vihamieliselle kannalle sotilasvaltaan perustuvaan hffinvaltaa vastaan. Missä tämä hffinvalta pääsee lujittumaan, siellä kanjan tai jäätynen alkuperäinen edustus poistetaan. Se joko lyhyesti laffautetaan tai muutetaan warfinaijen olemuksensa warjoffi, jolloin se kuolee itjestään. Hffinvaltias hallitsee wifamieshierarkian avulla. Täten käwi keskiajan lopulla. Ne wäistyivät melkein kaikkialla syrjään keisarien, kuningasten ja pienempäin ruhtinasten itfewallan tieltä. Mutta Englannissa aatelisto saawutti jo kolmannentoista vuosijadan alussa epäluotettawalta kuningas Johanilta juuren wapaafirjeen („M a g n a c a r t a“) jonka nojalla muiden muassa joukko weroja tehtiin riippuwaksi jäännöllisesti kufuttujen aateliston ja papiston edustajain kokousten juostumuksesta. Näihin kokouksiin lisättiin vielä samalla vuosijadalla kreiwifuntien ja kaupunkien edustajat, ja vuonna 1295 kokoontuu Englannissa ensimmäinen kolmesta säädystä — juuraatelistosta, papistosta ja gentrystä — jäännöllisesti muodostunut parlamentti. Kreiwifuntien ja kaupunkien edustajat — „commons“ — kokoontuwat jo neljännentoista vuosijadan ensimmäijellä kolmanneksella erillään aatelistosta ja papistosta — „lordeista“ — ja wiidennentoista vuosijadan keskipaikoilla alkaa alahuoneen merkitys woittaa ylähuoneen merkityksen. Kuningaswalta, joka oli wahwistuneen porwariskunnan avulla murtanut sijällisten sotien heikontaman aateliston wallan, huomaa pian alahuoneessa hffinwaltaiusten pyrintöjensä waarallisen wäustustajan. Taistelu puhkeaa seitsemännellätoista vuosijadalla ja ennenkuin se on lopussa, on parlamentin walta kuningaswallan ylitse ja alahuoneen walta ylähuoneen wallan ylitse warma. Alahuoneen wallan lisääminen ja

kanjanvaltaistuttaminen tapahtuu yhdeksännellätoista vuosijadalla askel askeleelta. Parlamenttilaitoksen alkumuodot syntyivät vanhalla ajalla rajoittamaan kansan välitöntä itsehallintoa, keskiajalta alkaen on parlamentarisismi kaikkialla ensiksi rajoittanut kuninkuuden, sitten aateliston ja myöhemmin rahavallan valtaa.

4. Tällaiset ovat ne kaksioiskavot, jotka parlamentarismissä vielä nykyäänkin on melkein kaikissa maissa. Sillä sama kehitys, joka Englannin perustuslakielämässä syntyi kuuden vuosijadan kuluessa, toteutui tässä suhteessa muualla melkoista pitempään ruhtinaallisen itsemallan aikakausien jälkeen yhden vuosijadan tai muutamien vuosikymmenien kuluessa. Parlamentarisismi on toiselta puolen vapauttaja, toiselta puolen hallitsija, ja omien kulloinkin vallitsevain perusteitten ja mukaan se voi olla jangen riistävä ja turmeltunut hallitsija. Kun Lothar Bucher kuvaili englantilaista parlamentarismissä, oli itse alahuonekin vielä maanostaja ja huone, joka pikku-, keski- ja suurporvarikunnan valitsemana kohdistui vielä enemmän kanjanvaltaa kuin yksinvaltaa vastaan. Mutta kanjanvaltaisinmanfin äänioikeuden nojalla valittu parlamentti merkitsee kanjanvaltaisen itsehallinnon rajoittamista.

5. Missä parlamenttia vastassa on vahvasti keskittynyt hallitus, joka nimittää ministerinsä parlamentista riippumatta, missä siis viimeainitulla on ainoastaan kielteisesti ratkaiseva vaikutus hallitusta vastaan, on puoluemuodostumain pyrkimys pääasiallisesti keski-jakoinen, toisin sanoen se tarkoittaa puolueitten hajoitamista kaikenlaisiin erikoisryhmiin. Taloudellisesti kehittyneissä maissa sitä häiritsee tai heikontaa nykyään sosialidemokratiafki järjestyneen työväenluokan suuri luokka-

taistelu porwarillisten puolueitten kanssa. Missä parlamentti sitävästoin määrää hallituksen, missä siis keskusvaltajako on parlamentin tahdon pelkkä toimeenpanija tai missä sillä on parlamenttia vastaan ainoastaan tois-taiseksi siirtävä mutta ei ehdoton kiello-oikeus, on puolue-muodostuman pyrkimys keskittävä, se tarkoittaa toijin janoen suurten kokoomuspuolueitten muodostamista, jotka tuorotellen ovat hallituksessa. Mutta tällöinkin voivat kaikenlaiset sivuvirtaukset häiritä tai heikontaa pääpyrkimystä siinä määrässä, että hallituksen enemmistö parlamentarijesta erottamisesta ei pitkiin aikoihin ole kysymyistäkään. Silloin on tavallisesti juuri hallit-jewa puolue tai kokoomus, joka pyhyh kauan ohjaisissa, osaksi suurempain osaksi pienempain monilukuisien puo-lueitten vastapainona. Parlamentarinen hallitusjärjes-telmä on mahdoton, ellei ole ainakin yhtä pitem-män aikaa koossa pyhyvä suurta puoluetta tai liittoa.

6. Parlamentarismin vastaehdtona on toijelta puo-len enemmän tai vähemmän verkottu henkilökohtainen hallitus (itsewaltainen yksinvalta, rajoitettu yksinvalta, tsaarivalta) tai väkivallan keinoilla ylläpidetty harvain-wallan hallitus. Toijelta puolen ei parlamentarismin vastaehdtona ole nykyajan valtioissa wälitön kan-jan hallitus — se woi sitä wain tähdentää — wain keskusvallan hajottaminen tai sen alistami-nen paikallista tai ammatillista luonnetta olewain liit-tojen päätösten alaisiksi. Kumpikin on mahdollista aino-astan siellä, missä ei ole suuria luokkataisteluja, missä siis suuremmat kapitalistiset omaisuusedit eivät ole joko enjinkään tai ei ainakaan suuremmassa määrässä kuin nykyään taistelussa suurempain omistamattomain kan-janluokkain etujen kanssa; mutta nykyisissä siwistys-maisissa se on mainituilla edellytyksillä wälttämättö-

m ä s t i esiintyä. Samassa määrässä kun luokkataistelut kadottavat voimaansa, samassa määrässä astuvat paikalliset tai ammatilliset edut eli jompikumpi niistä etualalle, ja silloin on keskitetyn valtion vähittäin tapahtuva muuttaminen kansanvaltaiseksi, toisin sanoen alhaalta päin suunnitelluksi l i i t t o y h d y s k u n n a f j i välttämätöntä. Tätä kehitystä on vielä lisäävä kansallisen vaikutuksen höltyminen, jota voidaan pitää seuraajena yhä kehittyneemmästä kansainvälisestä liikenteestä ja sivistyskansojen itsehallinnon tunnustamisesta ja joka on esiintynyt kaikista päinvastaisista päivän ilmiöistä huolimatta. Tämän kehityksen jatkuesssa valtiolliset puolueet menettävät päämääränsä, ja niiden kanssa kuolee myöskin silloin varsinainen parlamentarismi.

7. Samoin kuin parlamentarismi hyytyy silloin, kun yhteiskunnan luokkajako hajottaa sen piirissä olevat sula-laisliitot, ja jomoin kuin se saavuttaa tähden kehityksensä silloin, kun luokkajako lyö leimansa yhteiskuntaan, jomoin sen tähtyy myöskin taantua samassa määrässä kuin luokkaelämä itsestään laakaa. Työväenluokka voitoin ohimennen hallita parlamentarisesti, mutta missä sillä on edellytyksiä pysyvään ylivaltaan, ei se voi tehdä muuta kuin lopettaa valtiolliset muodot, joihin soveltuu ainoastaan valtiollinen valta. Tässä merkityksessä voidaan sanoa, että parlamentarismi on omistavan porvarikunnan varsinainen hallitusmuoto, toisin sanoen kapitalistisen yhteiskuntajärjestyksen luonteenomainen laitos.

Sisällys:

	Siv.
I. Sosialismi ja parlamentarismi ennen Ranskan waltantumousta	3
II. Sosialismi ja parlamentarismi Ranskan wallantumouksesja	10
III. Robert Owenin ja chartismin suhde parlamentarismiin	16
IV. Marxin teoria joukkojen oikeudesta parlamentarismiin	21
V. Porwarillisen parlamentarismien woima yhdeksännelätoista vuosijadalla	27
VI. Wälitön lainjäädäntö ja parlamentarismi	38
VII. Pettymykset yleisen äänioikeuden suhteen	42
VIII. Ferdinand Lassalle yleisen äänioikeuden profetana	47
IX. Saksan sosialidemokratian parlamentarinen kehitys	52
X. Ryssymys osanotosta hallitukseen	56
XI. Tulewaisuuden näköaloja	65

